



Osmanlı Kudüs'üne Ait H. 1195/ M. 1781 Tarihli Keşif Defteri (Değerlendirme ve Transkripsiyon)

*The Price Estimate Register dated H 1195 / M. 1781 belonging to Ottoman Jerusalem
(Evaluation and Transcription)*

Dr. Şerife EROĞLU MEMİŞ ¹

Öz

Çalışma, Kudüs-i Şerif'te bulunan Mescid-i Aksa, Kubbetü's-Sahra ve diğer mübarek mekânların tamire ihtiyaç duyan bölümlerinin keşif ve ölçümlerini içeren ve *ehl-i vukûf* olarak adlandırılan bilirkişilerce hazırlanan H. 1195/ M. 1781 tarihli keşif defterini konu edinmiştir. Deftere ilişkin bir değerlendirme sunmayı amaçlayan çalışmada, 18. yüzyılda Kudüs'te tamir ve bakıma ihtiyaç duyan mahallerin, kullanılan malzemenin, ölçü birimlerinin, fiyatların neler olduğu soruları da cevaplanmaya çalışılacaktır. Bu bağlamda çalışma üç bölüme ayrılacaktır. Öncelikle Osmanlı tatbikinde vakıf mülklerin tamir ve bakımları konusu açıklanmaya çalışılacaktır. Sonrasında çalışma konusu olan Keşif Defteri şekil ve içerik bakımından incelenecektir. Üçüncü bölümde ise ulaşılan sonuçlara ilişkin bir değerlendirme yapılarak, defterde yer alan veriler tablo halinde sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Keşif defteri, Kudüs, tamir, 18. Yüzyıl, Osmanlı Tarihi

Makale Türü: Araştırma

Abstract

The study covers the price estimate register dated 1195/1781 and was prepared by the experts in which the discoveries and measurements of the necessary parts of the Masjid al-Aqsa, Dome of the Rock and other blessed places in Jerusalem are included. In an effort to provide an assessment of the register, we will also try to answer the questions about the places, materials used, units of measure, prices in Jerusalem that need repair and care in the 18th century. In this context, the study consists of three parts. In the first part, repair and maintenance of waqf properties will be explained in Ottoman applications. The price estimate register, which will be the subject of study afterwards, will be examined in terms of its form and content. In the third section, the exempted data recorded in the register will be evaluated and presented as a table.

Keywords: Estimate register, Jerusalem, repair, 18th century, Ottoman History

Paper Type: Research

¹Vakıflar Genel Müdürlüğü, serife_eroglu@yahoo.com.

Giriş

“ ‘İzzetlü Mi‘mâr Ağa; İşbu defter-i keşfin muharrer mahal-i mübârekenin masârifina imrâr-ı nazar ve ziyâdeleri var ise ana göre tahrîr ve i‘lâm eyleyesiz. Sâdır olan emr-i ‘âli mücibince Kudüs-i Şerîf’de vâki ‘ Mescid-i Aksâ ve Sahratullahü’l-Müşerrefe ve sâir emâkin-i mübârekelerin üzerlerine cânib-i şer‘i’den Kâtib-i sâni Şeyh Ali Efendi ve Nakibü’l-Eşraf ve me‘zûn-ı bi’l-iftâ ve Şeyhü’l-Harem Efendiler ve sâir ehl-i vukûf ma‘rifetleri ve kalfa kulları ma‘rifetiyle yegân yegân keşif ve mesâha olunub işbu müfredât defteridir ki zikr olunur. Rebi‘u’s-sânî sene 195.’

H. 1195/ M. 1781 tarihli Keşif Defteri müfredâtının² girizgâhından alınan yukarıdaki kayıta Kudüs-i Şerîf’te bulunan Mescid-i Aksa, Kubbetü’s-Sahra ve diğer mübarek mekânların tamire ihtiyaç duyulan bölümlerinin keşif ve ölçümlerini içeren ve *ehl-i vukûf* olarak adlandırılan, aralarında ikinci kâtib Şeyh Ali Efendi, Nakibü’l-eşraf, Şeyhü’l-harem Efendiler’in de bulunduğu bilirkişilerce hazırlanan bir keşif defteri olduğu kaydedilmiştir. Mimar Ağa’ya hitap edilerek, sunulan keşif defterinde belirtilen bedellerin incelenerek, fazla bir miktar yazılmış ise tespit edilmesi ve ona göre yazılarak karar verilmesi talep edilmiştir. Kalem kalem ölçümlere ve gerekli malzeme ile masraflara yer verilen bu defterde Mescid-i Aksâ, Sahratullahü’l-Müşerrefe camileri başta olmak üzere Harem-i Şerîf’te tamire ihtiyaç duyan mahaller ile Halilürrahman ve Nebi Üzeyr Makamları, Haseki Sultan İmareti, Nebî Davud, Nebî Musa, Nebî Yunus, Nebî İsa, Nebi Eşmovil Makamları ile Kamame Kilisesi yakınında bulunan Hazreti Ömer Cami-i Şerifi tamir edilmek üzere keşif yapılan başlıca yerler olarak kaydedilmiştir.³

5 varak ve yaklaşık 10 sayfadan ibaret ve Kudüs kentinden İstanbul’a gönderilen bu Keşif Defteri’nin son sayfasında keşfin H. 12 Rebiussani 1195/ M. 7 Nisan 1781 tarihinde Kudüs-i Şerîf Mahkemesi’nde muhafaza edilen sicile Kudüs Kadısı Nafiz Efendizade Abdulhamid tarafından kaydedildiği yazılmıştır. Bu tarihten yaklaşık iki ay sonra H. 5 Receb 1195/ M. 27 Haziran 1781 tarihinde ise, Mi‘marân-ı Hâssa Mehmed Tahir tarafından, Dîvân-ı Hümâyun’ca Bina Emîni olarak atanan Mehmed Hakkı Bey Efendi’ye bu işle görevlendirildiği bildirilmiş ve yapılacak olan tamirlere ilişkin belirlenen meblağın onaylandığını gösterir *fermân-ı ‘âli* talep edilmiştir.⁴

Osmanlı Dönemi’nde onarım ve restorasyon gibi imar faaliyetleri genellikle merkezden yürütülmekte idi. İhtiyaç duyulan yapımların çalışmaları için merkezi yönetimden yani Dîvân-ı Hümâyun’dan onay alınması gerekiyordu. Merkezden onay almak için ise yapımlar ve onarım işinin tahmini maliyetinin keşif raporları şeklinde sunulması gerekmekte idi. Buna göre, malzeme eskimesine, iklimsel koşullara ya da bazı ilave ve tadilatlarla dayalı olarak ortaya çıkan onarımlarda keşif yöntemi benimsenmiştir. Bahse konu keşiflerde, yapılacak tamir ve bakımlar yerinde tespit edilerek işçilik ve malzeme miktarları kalem kalem çıkartılır, bunlar piyasada geçerli olan rayiç fiyatlarla değerlendirilerek yaklaşık maliyet elde edilirdi. Yaklaşık maliyetin önceden bilinmesi ise yapılacak tamir ve bakımların planlanması, kontrol edilmesi ve onarım sonrası hesap verilebilirliğin teminine olanak sağlamakta idi. Onarımla ilgili yapı faaliyetlerinde ortaya çıkabilecek olası suistimallerin de önüne geçilmesi amaçlanmaktaydı. Bunların yanı sıra onarımın gerektirdiği mali kaynakların nasıl ve kim tarafından karşılanacağı hususları da yine bu keşifler yolu ile belirlenmekte idi. (Yılmaz ve Dikmen, 2012: 73-83).

Yüzyıllar boyunca İslam toplumlarında ve devletlerinde önde gelen kurumlar arasında yer alan vakıflar sayesinde hayrî, sosyal, beledî, dinî ve eğitim alanlarında pek çok hizmet

²Ana muhasebe defteri, aslında mali yıl içinde tutulan ve daha teferruatlı kayıtlar içeren müfredât defterleri ile her türlü işleme ait temessük, hüccet, berat benzeri evrakın bir araya getirilerek ana muhasebe defteri düzenine aktarılması ile oluşmaktaydı. Bu müfredat defterleri arasında, maaş ödemelerinin kayıtlarını içeren *defter-i vazîfehârân*, imareten yemek ve ekmek istihkakı olanların kayıtlarını tutan *defter-i ta‘âmhârân* ve defter-i *fodulahârân*, mukataa gelirlerinin hesaplarını içeren defter-i *mukâta‘ât*, tamirat harcamalarının dökümünü veren *defter-i meremmât* benzeri defterler bulunmaktaydı (Orbay, 2006).

³Detaylı bilgi için bkz. BOA, EV.HMH.d.6314: 1a-5b.

⁴Detaylı bilgi için bkz. BOA, EV.HMH.d.6314: 5b.

yerine getirilmiştir (Ergenç, 1988: 667-683).⁵ Müslümanlar için Mekke ve Medine'den sonra üçüncü kutsal kent olan Kudüs'te de "Kadîm (Eski) Şehir" olarak adlandırılan tarihi bölgenin güneydoğusunda yer alan ve eski şehrin yaklaşık altıda birini kapsayan Mescid-i Aksâ⁶ ya da *Harem-i Şerif* olarak da adlandırılan alan kuruluşuyla birlikte Kudüs şehir merkezine hâkim olmuştur (Tanman, 2001: 516). Vakıf olarak kurulmamakla birlikte, zaman içerisinde şehir merkezini kuşatan ve idari sistem ve kentsel hizmetler örgütlenmesinin bir parçası olan geniş bir *vakıf ağı*⁷ nın da çekirdeğini oluşturmuştur. Bu alan ve etrafında gelişen vakıflar, günlük hayatın her alanında kendini göstermiştir.⁸ Vakıf kuran kimseler ise Harem-i Şerif ve yakın çevresinde namaz kılınması, Kur'an okunması, İslam fihri çalışmaları yanı sıra hacıların, tasavvuf derişlerinin ve ulemânın ağırlanması gibi başlıca etkinlikleri kurmuş oldukları vakıflarla desteklemiştir.⁹

Emeviler Dönemi'nde inşa edilen başta Mescid-i Aksa ve Kubbetü's-Sahra camileri olmak üzere Harem-i Şerif ve çevresindeki yapılar, Abbasi, Fatımî, Eyyübî ve Memlûklü dönemlerinde olduğu gibi¹⁰ Osmanlı döneminde de çok sayıda tamir ve bakımlarla ihya edilmiştir.¹¹ Kentin manevî merkez noktasını oluşturan Harem-i Şerif alanı Osmanlı Dönemi'nde de öncelikli bir konuma sahipti. Zira Osmanlı klasik dönemi boyunca Kudüs'te inşa edilen ya da tamiri yapılan pek çok dini yapı Harem-i Şerif'te ya da yakın çevresinde yer almaktaydı. Ayrıca, Müslümanların kutsal mekânlarını korumak ve bakımını sağlamak Osmanlı Sultanı için de öncelikle dini bir vazife olarak düşünölmekte idi. Öte yandan, Osmanlı Dönemi'nde de Kudüs'te çokça yeni vakıf kurulmuş, ancak kentin silüetine büyük yapılar eklenmemiştir.¹²

⁵Vakıfların sosyal ve ekonomik hayat üzerindeki etkileri için bkz. (Yediyıldız, 2003). Yediyıldız'ın 18. yüzyıl için yaptığının bir benzerini 17. yüzyıla uyarlayan Hasan Yüksel'in bu yüzyılı temsil edebilecek bir örneklem seçerek (313 vakfiye) söz konusu vakıfları incelediği eserinin bir bölümü şehirlerin gelişiminde vakıfların rolüne ayrılmıştır (Yüksel, 1998). Yediyıldız ve Yüksel'in çalışmaları model alınarak yapılan çok sayıda çalışma da mevcuttur. Ö. Demirel'in Sivas şehri ve A. Gürbüz'ün Amasya örneğindeki çalışmaları yine bu kapsamda sayılabilir (Demirel, 2000; Gürbüz, 1993). Çalışmalarda; kent ve yöre bağlamında, vakıf eserlerle mahalleler arasındaki ilişkiden vakıf gelirlerinin kent ekonomisindeki yerine kadar vakıf kurumunun toplumsal ve ekonomik hayat üzerindeki etkileri, Osmanlı yönetim sistemi ve sosyal örgütlenmesi açısından sonuçları üzerinde durulur. S. Şavaş'ın çalışması, Osmanlı dönemi kentlerinde genel bir özellik olan zaviye çekirdeği üzerinde oluşmuş bir mahallenin gelişimini içerir (Şavaş, 1992). Cafer Çiftçi'nin çalışması ise Bursa vakıflarının kentin gelişmesinde, sosyal ve iktisadi hayatındaki yeri açısından incelemiştir (Çiftçi, 2004).

⁶Kurşun kubbeli Mescid-i Aksâ Camii son zamanlarda Kible Mescidi olarak anılmaktadır. Mucireddin, Mescid-i Aksâ'yı yalnızca Emevilerce yapılan *Mescid-i Aksâ Camii* ya da *Kible Mescidi* olarak da anılan Cami olarak değil, fakat bütün bir kapalı külliye olarak tanımlamıştır. Bu tanımlama ile *Harem-i Şerif* olarak da anılan alanda yer alan diğer dini yapılar da kastedilmiştir (El-Hanbelî, 1973/2: 11, 24.) Ancak biz çalışmamızda Osmanlı Dönemi belgelerinde yer aldığı şekliyle kurşun kubbeli camiyi Mescid-i Aksâ Camii ve alanı da Harem-i Şerif olarak kullandık.

⁷"Vakıf ağı" kavramı Ömer Lütfi Barkan tarafından "hayrât siteleri" ve Bahaeddin Yediyıldız tarafından "vakıf hayrât sistemi" kavramlarına alternatif bir kavram olarak sunulmuştur. 20. yüzyıla ait bu kavram ile kökleri İslâmiyetin ilk yıllarına uzanan vakıf kurumunu anlama çabası etrafında şekillenen çalışma ile sur içerisinde kalan "Kadim kent"teki vakıfların kent mekânına, toplumsal ilişkilere ve merkezi hükümetle olan ilişkilere etkileri vakıflar perspektifinden ele alınmıştır. Bkz. (Eroğlu Memiş, 2016).

⁸Detaylı inceleme için bkz. (el-Hanbelî, 1973; el-'Arif, 1961; el-Aseli, 2002: 334-338; el-Aseli, 1989: 200-224; Tibawi, 1978; Tütüncü, 2006; Eroğlu Memiş, 2017b).

⁹Bahse konu vakıflar ve sunulan hizmetlere ilişkin detaylı bir inceleme için bkz. (Eroğlu Memiş, 2016: 77-151).

¹⁰Özellikle Kubbetü's-Sahra'nın tarihinin daha önceki evreleri, çok sayıda araştırmacı tarafından kapsamlı bir şekilde araştırılmış ve yayınlanmıştır. Bunlar arasında Max van Berchem ve Oleg Grabar'ın çalışmaları zikredilmelidir. (Grabar, 1959: 33-62; a.g.y., 1973: 48-67; Berchem, 1927). Öte yandan, Myriam Rosen-Ayalon ve Michael Burgoyne, Harem'in planının ve süslemelerinin önemini ele almış ve Kudüs'ün mimari tarihini Mamluk dönemine kadar incelemiştir (Rosen-Ayalon, 1989; Burgoyne 1986).

¹¹Örn. bkz. (Aslanapa, 1989: 15-18; Cuneo, 2000: 211-221; Vesika ve Fotoğraflarla, 2009; el-Aseli, 2000: 200-202; Cuneo, 2000: 211-221). St. Laurent ve Riedlmayer tarafından kaleme alınan çalışmada, Osmanlı'nın yalnızca fetih ve sonrasında Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde değil, Kudüs'teki sonraki yüzyıllarda da imar ve ihya faaliyetlerine devam ettiği, 18. ve 19. yüzyıllarda Kudüs'ün, Kubbetü's-Sahra ve Harem-i Şerif'in aktif koruyucuları olduğu belirtilmiştir. (Laurent ve Riedlmayer, 1993: 76). Yakın zamanda Köse tarafından kaleme alınan "Osmanlı Dönemi Kudüs'ünde Mimari Çalışmaları" başlıklı çalışmada; surların yeniden inşası, Kubbetü's-Sahra'nın ve Mescid-i Aksa'nın onarımı, su hatlarının yenilenmesi ve onarımı, dini mimari, sivil ve askeri mimari alanda yapılan çalışmalar başlıkları altında Osmanlı Dönemi'nde yapılan tamir ve imar faaliyetlerine dair detaylı bilgiler sunulmuştur (Köse, 2017: 27-47).

¹²Kudüs kenti geneli için de söylenebilecek bu durumun, Hillenbrand'a göre gerekçesi Harem ve çevresinin Memluk yapılarıyla sıkı sıkıya kuşatılmış olması ve Osmanlı mimarisinin özelliklerini yansıtacak büyük ölçekli yapılar için uygun boş bir alanın bulunmamasıdır (Hillenbrand 2000: 7). Avcı'ya göre ise, Mekke ve Medine örneklerinde görüldüğü üzere, Osmanlı yapılarının küçüklüğü, kentin silüetine hâkim olan Kubbetü's-Sahra'nın yüksekliğini geçmemek gibi, dini saygıdan kaynaklanan bir tutuma da bağlı olabilir (Avcı, 2004: 36).

Kudüs Harem-i şerif'i ile mahallelerine dağılmış durumda olan bahse konu yapılar, zamanla “*şiddet-i rüzgâr*”, gibi tabiat olayları, “*ihrâk-ı azîm*”, savaş gibi doğal etkenlerin yanı sıra insan faktöründen kaynaklanan kasıt ve ihmaller nedeni ile müteaddit defalar tamir, bakım ve onarıma ihtiyaç duymakta idiler.¹³ Bazı arşiv belgelerinde ise gerekçe gösterilmeden, vakıf eserlerinin “*harâbe müşrif*” olarak yıkılmaya yüz tuttuğu, bazılarında da bu durum “*der-i eyyâmla harâb ve mâil-i türâb*” veya “*mürur-ı eyyâm*”, “*mürur-ı ezmine*” gibi ifadelerle zamanın ve günlerin geçmesine bağlanmaktadır (Hızlı, 1993: 219-232).

Bunlar gibi çeşitli gerekçelerle, Kudüs'te tamir ve bakıma ihtiyaç duyan mahallerin keşif ve ölçümlerini içeren 1195/ M. 1781 tarihli keşif defterini incelemeyi amaçlayan mevcut çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Öncelikle Osmanlı tatbikinde vakıf mülklerin tamir ve bakımları konusu açıklanmaya çalışılacaktır. Sonrasında çalışma konusu olan Keşif Defteri şekil ve içerik bakımından incelenecektir. Üçüncü bölümde ise elden edilen sonuçlar değerlendirilerek, defterde yer alan veriler tablo halinde sunulacaktır.

1. Osmanlılarda Yapıların Tamir ve İhyâsı

Genel bir yaklaşım içerisinde Osmanlılar öncelikle, şehirlerinde mevcut eserleri korumayı hedeflemişler, bunun için de harap hale gelen yapıların tamir ve ihya çalışmaları ile tekrar eski fonksiyonlarını kazandırmaya çalışmışlardır. Bununla birlikte, Osmanlılar kendi dönemlerinde yapılan mimari eserlerin onarımlarına da büyük önem vermişlerdir. Böylece bu yapılarda verilen hizmetlerin sürekliliği sağlanmış ve gelecek nesillere de sağlam bir şekilde intikal ettirilmiştir (Dündar, 2001: 269).

Osmanlı döneminde merkezden yönetilen imar işlemlerinin başlayabilmesi, onarıma muhtaç eserin Divân-ı Hümâyûn'a bildirilmesine bağlı idi. Süreçte öncelikle tamire ciddi şekilde ihtiyaç duyulan yapının mütevellisi, bazen müderris ve “*sâir mürtzika*”sı mahkemeye gelerek, binalarının “*müşâhede olunmasını*” talep etmekte idiler. Çok sayıdaki arşiv belgelerinden, eserlerin tamirleri için kadıların, diğer idarecilerin, vakıf yöneticilerinin, şahısların ve halkın müracaat ettikleri anlaşılmaktadır (Dündar, 2001: 272). Şahıslar, doğrudan Divân-ı Hümâyûn'a başvurabildikleri gibi, isteklerini mahalli kadılara da bildirmişlerdir. Divân-ı Hümâyûn, resmi görevlilerin dışında gelen, tamir isteklerini yörenin kadılarına havale ederek, onarımı ve yeniden yapılması istenilen yapılar hakkında çoğu zaman bilgi istemiştir. Böylece bir ön araştırma süreci başlatılmakta idi.

Ön inceleme neticesinde ise, tamirine onay verilen eserler hakkında ferman çıkarılarak durum mimar ağaya bir yazı ile bildirilmekte ve başka bir yazı ile de defterdara havale edilmekte idi. Bu yazı üzerine mimar ağa, tamiri yapılacak eserin keşfine katılmak ve restorasyon çizimini yapmak üzere hassa mimarlarından uygun gördüklerini saraya önerirlerdi.¹⁴ Bunun üzerine Divân-ı Hümâyûn'dan ilgili hassa mimarına tamire ihtiyaç duyan binaların tespit edilmesi ve gerekli tamirat masraflarının keşfedilerek defterlere kaydedilmesi ve bu defterlerin de Saray'a bildirilmesi görevinin tevdi edildiği bir yazı ile bildirilirdi. Bu arada, saray tarafından, tamir işlemlerini yürütecek ve her türlü alım satımı yapabilecek ayrıca bu konularda deneyimli bir bina emini tespit edilerek görevlendirilirdi. Kadılara da birer yazı yazılarak, hassa mimarı ve görevlendirilen kişiyle birlikte tamir edilmesi gereken eserin keşfini yapıp İstanbul'a keşif defterini göndermesi istenirdi (Dündar, 2001: 272-273).

Kadı ise bunun üzerine; nâib ve diğer bir görevlinin yanı sıra “*hassa mi'marlar*” ve “*ehl-i hibre üstâdlar*”, “*ehl-i vukûf kimesneler*” ile bina işlerinden anlayan “*bî-garaz Müslümanlar*”dan oluşan bir heyete görev vermekteydi. Tamir işlemlerini yürütecek bütün görevliler bu şekilde belirlenerek, ilgili mimarın, bina emininin, kadının veya kadılıkça görevlendirilen birinin ve belgelerde *ehl-i vukûf* olarak tarif edilen mimarlık işlerinde deneyimli

¹³Vakıf eserlerinin tamiri ve bakımı konusunda detaylı bilgi için bkz. (Barkan, 1963: 14; Akgündüz, 1994: 115-122; Çetin, 2000: 62-63; Gabriel, 1938; Erdoğan, 1968: 149-205; Dündar, 2001: 269-280; Bakırer, 1973: 113-126; Hızlı, 1993: 219-232).

¹⁴İstanbul'daki Hassa Mimarlar Teşkilatı teknik işleri yürüten ve keşifleri yapacak mimarları belirleyip Divân-ı Hümâyûn'a teklifte bulunan önemli bir kurumdu. (Dündar, 1999: 9-37).

yöre halkından kişilerin de katılımlarıyla oluşturulan bir heyet tarafından tamiri yapılacak eserin keşfi yapılırdı. Bu heyet, tamir görececek olan yapıya gelerek, binanın hangi yerlerinin onarıma muhtaç olduğunu, ne tür malzemelerin kullanılacağını, malzeme miktarı ve fiyatlarını, ne kadar usta, neccar, ırgat vs. ile yapılacağını, bunların toplam ücretlerini ve tamiratın genel yekûnunu içeren bir rapor hazırlayarak mahkemenin görüşüne sunardı. Bu rapor doğrultusunda mahkeme, *'Asitâne-i Sa'âdet'* e onay almak üzere başvururdu.

Keşif defterleri adı altında kaydedilen bu raporlar üç kısımda hazırlanmakta idi (Serin, 2016). Tahmini maliyetlerin kaydedildiği ilk defter *"Keşf-i evvel"* defteri adıyla kayıt altına alınırdı. Bir keşf-i evvel defteri niteliği taşıyan ve çalışma konusunu oluşturan bu defter de Kudüs kadısı tarafından görevlendirilen heyet tarafından hazırlanarak İstanbul'a gönderilmiştir. Keşif Defteri Hassa Mimarlarından Mehmed Tahir tarafından Dîvân-ı Hümâyûn'a sunulmuş ve bahse konu keşif doğrultusunda tamir ve bina işlerini mahallinden takip etmek üzere Dîvân-ı Hümâyûn hâceganlarından Mehmed Hakkı Bey Efendi'nin görevlendirilmesine ilişkin ferman talep edilmiştir (BOA, EV.HMH.d. 6314, 5b.)

Sürecin devamında ise, yapılacak işlerle ilgili mali kaynaklar ile maliyet hesapları, ilk keşifte bulunmayan veya sonradan eklenen kısımlar ile ilgili işler *"Keşf-i sâni"* defterlerine kaydedilirdi. İmalat veya tamiratlar yapıldıktan sonra da eksik veya yapılamayan işlerle ilgili gerektiğinde *"Keşf-i sâlis"* defterleri hazırlanırdı (Serin, 2016). Bu son kontrolle birlikte, binaların kullanıma hazır hale gelip gelmediği ve onarımın usulüne uygun gerçekleşip gerçekleşmediği mahkemeye rapor edilmekteydi (Hızlı, 1993: 220-221). Keşif ve muayeneleri bilirkişiler (*ehl-i vukûf*) ile konuyla irtibatı olan birçok kişi tarafından yapılan vakıf eserlerinin tamirleri, yine çok sayıda şahidin takip ettiği bir oturumda kayıtlara geçirilerek resmen tescil edilmekteydi. Tamir belgeleri zapta geçirilirken vakıf eserleri tek tek ele alınarak harcama kalemleri gösterilmekteydi (Hızlı, 1993: 220-221).

Burada detaylı bir şekilde anlatılan vakıf eserlerin tamirine yönelik sürecin Osmanlı Kudüs'ünde tatbikini H. 1195/ M. 1781 tarihli *"Keşf-i evvel"* defterinden takip edebilmek mümkündür. Kentin manevî merkez noktasını oluşturan Harem-i Şerif alanının, Osmanlı Dönemi'nde de öncelikli bir konuma sahip olduğunu defterde 162 kalemde zikredilen ve Kubbetü's-Sahra ve Mescid-i Aksa camilerine ait kayıtlar başta olmak üzere Harem-i Şerif alanında bulunan tamire ihtiyaç duyulan mahallerin kayıtlarından da takip etmek mümkün olabilmıştır. Harcamalar arasında Sahratullahü'l-Müşerreffe içerisinde bulunan büyük mihrab ve minberlerin tamiri ve yenilenmesi, Harem-i Şerif'te Bâb-ı Mahkeme ve Bâb-ı Cennet gibi kapıların yenilenmesi, Kubbetü'l-Ervâh, Kubbetü'l-Ahmar gibi kubbelerin sıvalarının yenilenmesi, Mescid-i Aksâ içerisinde bulunan büyük mihrabın, mahfelin boyanması, yenilenmesi, Nebi Davud Mihrabı ve kubbelerinin sıvasının yenilenmesi, Hanbelî, Mâlikî cami-i şeriflerinin sıvalarının yenilenmesi, Burak halkası ve mescidinin sıvasının yenilenmesi, Kadı kubbesinin, Fârisiyye Medresesi'nin sıvasının yenilenmesi, Kayıt Bay Cami-i Şerifi ve sebilinde çeşitli yenilemeler, Osmâniyye Medresesi'nin sıvasının yenilenmesi, Sebil-i Şağlan ile Nebi Süleyman kubbesinin ve kürsüsünün sıvasının tecdid, Sitti Meryem mihrabı, Fahriyye Cami-i Şerifi sıvalarının yenilenmesi, Meryem Kapısı ve Halil Kapısı sıvalarının yenilenmesi yer almıştır. Bu örneklerde de görüldüğü üzere, hayrî-kamusal vakıflar olarak addedilen ve yönetim ve denetimleri ile her türlü tamir ve bakımları merkezî hükümetçe yürütülen Mescid-i Aksa, Kubbetü's-Sahra, Meğaribe Camii, Fahriyye Medresesi, Hangâhı gibi vakıf hayrâtlarının tamir ve bakımlarına ilişkin detaylar keşif defterlerine kaydedilmekte idi.

Harem-i Şerif alanı yakınında bulunan Haseki Sultan İmaretine ilişkin tamir ve bakımlar arasında imaretin fırını, kileri ve ambarına ilişkin detaylı tanımlamalara yer verilmiştir. Osmanlı sultanının hayırseverliğinin bir göstergesi ve aynı zamanda da güç ve meşruyetinin kaynağı olan imaret yalnızca Kudüs için değil etrafı için de çok önemli bir fonksiyonu yerine getirmekte idi (Singer, 2004; Ze'evi, 2000: 4-5). Dolayısıyla Osmanlı yönetimi boyunca yapılan çok sayıda tamir ve bakımlar imaretin yüzyıllarca hizmetlerine devam etmesine vesile

olmuştur.¹⁵ Zira surlarla çevrili kadim kentte Haseki Sultan İmareti ya da et-Takiyye diye bilinen görkemli bina hâlâ ayakta (Singer, 2004: 1).

İki büyük kutsal kent olan Mekke ve Medine'ye verilen "Haremeyn-i Şerifeyn" adının bir yansıması olarak Kudüs ve el-Halil kentlerine de "el-Haremeyn" denirdi. El-Halil şehrinin hac yolları üzerinde bulunması ve burada bulunan peygamber kabirleri nedeniyle yıl boyunca şehre, dünyanın dört bir tarafından çok sayıda ziyaretçi gelmekte idi. Bu ziyaretçiler Haremü'l-Halil'de ağırlanır ve burada onlara Halil İbrahim Sofrası (*Simâtü'l-Halil*)'de "men" adı verilen bir ekmek ve zeytin ile çorbadan oluşan ve "*es-simâtü'l-Halîlî, simât-ı şerîf, el-adesü'l-Halîlî*" adlarıyla bilinen bir yemek ikram edilirdi (Uluçam, 1997: 308). El-Halil'de bulunan peygamber ve eşlerinin kabirleri ile Simâtü'l-Halil'in tamiri defterde başlıca tamir gerektiren mahaller olarak kaydedilmiştir.

Makam-ı Halîl'in yanı sıra Nebi Üzeyr, Nebî Davud, Nebî Musa, Nebî Yunus, Nebî İsa, Nebi Eşmovil Makamlarına yapılan keşiflerde makam, duvar, mihrab ve kubbeleri başlıca tamir alanları olarak kaydedilmiştir. Kamame Kilisesi yakınında bulunan Hazreti Ömer Cami-i Şerifi tamir edilmek üzere keşif yapılan başlıca yerler olarak yazılmıştır.

Öte yandan, "*evkâf-ı mülhakadan*" olarak addedilen ve örneğin vakfiye şartı gereği Meğaribe Mahallesi şeyhi tarafından yönetilen Ebu Medyen el-Ğavs Vakfı gibi mülhak vakıflarda bu sürecin mütevellinin inisiyatifine bağlı olarak zaman zaman ihmal edildiği de olmuştur. Kudüs'te görev yapan kadı veya kadı nâibinin de bilgi sahibi olduğu bu durumlardan, çoğu zaman Dîvân-ı Hümâyün'a gönderilen *arzuhal* ve *arz-ı mahzâr* olarak adlandırılan kişisel ve toplu şikâyet dilekçeleri sayesinde haberdar olunmakta idi.¹⁶ Bu minvalde gönderilen kayıtlarda mütevellinin ihmali nedeniyle vakfın musakkafâtının "*harâb ve mâil-i sükût oldukları*" ve yıkılmaya yüz tuttuğu haber verilmektedir.¹⁷

2. H. 1195/ M. 1781 Tarihli Keşif Defteri'nin Şekil ve Muhteva Özellikleri

Keşif Defteri Kudüs Harem-i Şerifi içerisinde yer alan ve tamire ihtiyaç duyan mahalleri detaylı bir şekilde, yapı ve tamir malzemelerinin de özelliklerini belirterek tanımlamıştır. Örneğin, defterde yer alan bir tanımlama şöyle kaydedilmiştir: "*Sahratullahi mübârekenin bâlâsında pîrinç tel örmeli ve çarçubeli kafes tecdîdi.*" (BOA, EV.HMH.d. 6314, 1a). Bu tanımlamadan, Kubbetü's-Sahra olarak da adlandırılan Sahratullah'ın üstünde bulunan pîrinç tel örmeli ve çerçevesi kafesin yenilenmesi tamir edilecek mahal olarak kaydedilmiştir.

Bazı kayıtlarda da; "*Kubbetü'l-ervah ve Kubbetü'l-erbah ve Kubbetü'l-ahmar derunlarında horasanlı kanatlı beyaz siva tecdîdi. Terbi'an 150 x fi 75= 11250.*" örneğinde olduğu gibi tamire ihtiyaç duyan birkaç yapı aynı kayıta zikredilmiştir (BOA, EV.HMH.d. 6314, 1b).

Defterde, vakıf binalardaki tamiratlarda kullanılan malzemenin çeşidi ve miktarı da detaylı bir şekilde yazılmıştır (Bakırer, 1973: 125). Örneğin: "*Sahratullahü'l-müşerrefenin hedm olunan bab-ı garbda süm ruhâm sıvalı ve kavslî ve rumî aşkımalı ve altun âyet-i kerîmeli ve sultan tarihli timur zevaneli ve kurşun akıtmalı siva ve kavş tecdîdi. Arzan mesâhâ 4. Kadden mesâhâ 7. Terbi'an 28 x fi 2160= 60480.*" (BOA, EV.HMH.d. 6314, 1a). Burada da tamir

¹⁵"Surlarla çevrili eski şehrin merkezinde, 'Vâd ile Akabetü't-Takiye caddelerinin birleştiği noktada, Via Dolorosa [Çile Yolu] nun biraz güneyindeki tepeye çıkan yokuştan, Haseki Sultan İmareti ya da et-Takiyye diye bilinen görkemli bina hâlâ ayakta." (Singer, 2004: 1).

¹⁶*Arzuhal*, 'askeri sınıftan ya da re'âyâ'dan, Müslim veya *zimmi* kesimden herkesin bir dilek veya şikâyet bildirmek için alt makamdan üst makama yazabildiği bir tür dilekçedir. Bununla beraber genellikle, askerî sınıfın sunduğu dilekçelere sadece *arz*, reaya'nın sunduklarına ise *arzuhal* denirdi (İnalçık, 1998: 50-51). Şikâyet edenler tek kişi olabileceği gibi bir topluluk hatta vakıf gibi bir kurum da olabilirdi. Şikâyet konusu bazen mahkemenin verdiği bir kararı tanımama ve eşkıya zulmünden bunalma, örf mensuplarının haksız davranışları olabileceği gibi, köylü ile tumarlı sipahi arasındaki vergi anlaşmazlığı veya nizamnamelere uymayan esnaf da arzuhalhâllere konu teşkil ederdi (Gündoğdu, 2009).

¹⁷Örneğin bkz. *Muessesetu İhyâu't-Turâs ve'l-Buhûsu'l-İslamiyye Arşivi*, Kutu No:6, Dosya No: 13/1327/18/0/2/3, s. 4/A; Kutu No:6, Dosya No: 13/1327/18/0/2/3, s. 4/B.

edilecek mahal ve kullanılacak malzeme detaylı bir şekilde tanımlanmış, malzemenin ölçüleri ve toplam masraf da hesaplanılarak kaydedilmiştir.

Defterde yer alan ölçü birimleri arasında tamire ihtiyaç duyan mahallerin yapı ve tamir malzemeleri detaylı bir şekilde tanımlandıktan sonra, malzemelere ilişkin ölçüler ve bu ölçülere göre hesaplanmış yaklaşık maliyet de kuruş ve para cinsinden kaydedilmiştir. Ölçü birimlerinde boyuna (*tûlen mesâhâ*), enine (*arzen mesâha*), uzunluğu (*kadden mesâha*) gibi ölçü birimleri ile ifade edilen malzemeler, *terbî'an* (kare) ile ifade edilen kısımlarla fiyatlandırılmıştır.

Dokuz ayrı bölüm ve ayrı başlıklar halinde kaydedilen keşif bedellerinin, her bir bölümünün sonunda genel toplam (*cem'ân yekûn*) başlığı altında masraflar toplanmıştır. Yukarıda da ifade edildiği üzere defterdeki en fazla harcama kalemi ve tamire ihtiyaç duyulan mahal Kubbetü's-Sahra ve Mescid-i Aksa camilerini de içine alan Harem-i Şerif alanına dair keşif mahal ve bedellerinin yer aldığı birinci bölümdür. İkinci bölümde, Hazreti Halilurrahman Makamı'nda yapılacak tamir ve ihya faaliyetleri 61 kalemde kaydedilmişken; bu sayı Üzeyr Peygamber Makamı'nda 27; Davud Peygamber Makamı'nda 7; Musa Peygamber Makamı'nda 8; Yunus Peygamber Makamı'nda 4; İsa Peygamber Makamı'nda 8; Eşmovil Peygamber Makamı'nda 4; Kamame Kilisesi yakınında bulunan Hazreti Ömer Cami-i Şerifi'nde 3'tür. Haseki Sultan İmareti'nin tamir ve bakıma ihtiyaç duyan mahalleri de ayrı bir başlık altında 33 kalemde kaydedilmiştir. Şüphesiz ki, Kubbetü's-Sahra, Mescid-i Aksâ ve Hazreti Ömer gibi camilerin tamir ve bakımları Osmanlı'nın Kudüs'teki hâmilîğini görünür kılmakta ve Peygamberlerin Makam'larının tamir ve bakımları da bu duruma olumlu katkılar sağlamakta idi.

Defterin detaylı bir şekilde incelenmesi ile binalardaki aksaklıkların en çok nerelerde meydana geldiği ve bu aksaklıkları gidermek, yapıyı sağlamlaştırmak için ne gibi tedbirler alındığı hususlarına açıklık getirilebilir. Çalışmada Ek 1'de yer verilen Tablo'da da görüldüğü gibi en çok üzerinde durulan yapıların sıvalarının yenilenmesi ve kubbe kurşunlarının tamiridir. Muhtemelen kullanma ve eskimeye bağlı olarak yapıların sıvalarının, rüzgâr ve fırtına sebepleriyle kubbe kurşunları devamlı bakım icap ettirmekteydi. Bunların yanı sıra duvar, sıva, cam, pencere çerçevesi ve kapı tamiratlarının ise ikinci derecede geldiği görülmektedir.

Öte yandan, defterde nakil ücretleri hakkında herhangi bir bilgiye rastlanılamamıştır. Bu da, malzemenin mahalli olarak temin edildiği düşüncesini akla getirmektedir. Malzeme fiyatlarına taşıma ücretlerinin ilave edilmemesi de yine malzemelerin başka yerlerden getirilmediği düşüncesini öne çıkarmaktadır. Defterde hakkında bilgi verilmeyen bir diğer husus ise işçi ücretleridir.¹⁸ Mevcut defterin bir *keşf-i evvel* defteri olma niteliği dikkate alındığında, bu defteri müteakip malzeme temini, işçiler ve görevlilere ilişkin diğer keşif defterlerinin olma ihtimali oldukça yüksektir.

3. Değerlendirme

Tarih boyunca Kudüs kenti, Halep gibi bir ticaret merkezi ya da Kahire ve Şam gibi büyük bir ekonomik merkez değildi. Ticari ve ekonomik olarak bu şehirlerin gölgesinde kalan kent, semavi dinler açısından kutsallığın merkezi olarak öne çıkmakta idi (Avcı, 2004: 22-23; 31-32). Osmanlı yönetimi döneminde de özellikle İslam'ın ilk kiblesi, ikinci harem ve üçüncü mescidi olması, Hz. Peygamberin İsrâ ve Mi'râc hadiselerinin gerçekleştiği yer olması bakımlarından Kubbetü's-Sahra ve Mescid-i Aksa camilerini içine alan Harem-i Şerif alanına ve kente büyük önem atfedildi. Ve bu, Osmanlı yönetiminin başlamasından hemen sonra bir dizi mimari ve altyapı çalışmalarında kendisini göstermiştir. Öte yandan, Memluk dönemiyle

¹⁸Sevinç tarafından kaleme alınan ve Mescid-i Aksâ ile Kubbetü's-Sahra Camilerinde 1720 ve 1742 yıllarına ait imar ve tamir faaliyetlerini konu alan çalışmada; camilerin tamirleri için temin edilecek çoğu durumda da satın alınacak kereste ve diğer malzemelerin cinsi, sayısı, birim fiyatı ve toplam tutarları tablolar halinde sunulmuştur. (Sevinç, 2016: 117-121) Malzemelerden kerestenin İstanbul, İzmir ve İznik'ten temin edildiği, diğer malzemelerin ise Donanmayı Hümâyûn kalyonlarından biri ile Yafa İskelesine gönderileceği, oradan da Kudüs, Gazze ve Nablus mütesellimleri ile Kudüs ve Yafa kadıları, Yafa Kalesi dizdarları ve ağaları ile ayan ve vilâyet işçilerinin karayolu ile Kudüs'e ulaştırılmaları belirtilmiştir (Sevinç, 2016: 121). Yine inşaatta ve tamirde istihdam edilecek görevliler ve ücretleri de ayrı başlıklar altında incelenmiştir. (Sevinç, 2016: 129-133).

karşılaştırıldığında, Osmanlı yönetiminin kentteki önceliklerini değiştirdiği görülmüştür (Avcı, 2004: 39). Kentte yeterli sayıda mevcut olan dinî ve eğitim yapıları yerine, Osmanlı yönetimi kentin altyapısına yatırımlar yapmış, sosyal ve beledi hizmetlere ağırlık vermiştir. Faaliyetlerini güvenlik koşullarının düzeltilmesi, su sağlanması, yeni bir kapalı çarşı kurulması ve Kudüs halkının refahının artırılması gibi alanlarda yoğunlaştırmıştır (Raymond, 1979-1980: 84-101). Fetihden yaklaşık yirmi yıl sonra (1537 ve 1542 yılları arasında) kent surlarının ve kalesinin yeniden inşası, kentteki güvenlik duygusunu artırmıştır (St. Laurent - Riedlmayer, 1993: 77; Hillenbrand, 2000: 19-32). Su şebekesinin onarılması ve genişletilmesi, bu arada Beytullahim'in güneyindeki Artas köyünden Kudüs'e boru hattı döşenmesi, hızla büyüyen kente su sağlanmasına yardımcı olmuştur. Şehir sakinlerinin temiz su ihtiyacının karşılanması için beş tanesi Harem-i Şerif içinde bir tanesi yine Harem etrafında olmak üzere toplam altı çeşme yapılmıştır (Rosen-Ayalon, 1989: 589-607). Yine bu çerçevede, şehrin su ikmal sistemi için rezervuar vazifesi görmek ve Kudüs'e gelen hac kervanlarına ve yolculara su sağlamak maksadıyla, sur dışındaki Sultan Havuzu'nun aşağı kısmında büyük bir su deposu inşa edilmiştir (Cohen, 1989: 4-5). Bu temel ihtiyaçların teminine yönelik yapılan çalışmaların yanı sıra, örneğin on altıncı yüzyılın ortalarında, Sultan Süleyman, Harem-i Şerif'te bulunan Kubbetü's-Sahra'nın dış yüzeylerini çini ile kaplattırmıştır. Bu çiniler sonraki yüzyıllarda Osmanlılar ve diğerleri tarafından defalarca restore edilmiştir.¹⁹

Öte yandan, Osmanlı yönetimi yalnızca fetih sonrası Kanuni Sultan Süleyman döneminde değil, idaresi dönemindeki sonraki yüzyıllarda da imar ve ihya faaliyetlerine devam etmiştir (St. Laurent - Riedlmayer, 1993: 76). 17. yüzyılda kentte mevcut büyük anıtsal yapılara birkaç ilave ve onarım yapılmıştır. Sebîl Şa'lân olarak bilinen Harem-i Şerif içindeki Memlûk dönemine ait çeşme 1627 yılında onarılmıştır. 1685 yılında ise Hacı Mustafa oğlu Hacı Abdülkerim Çorbacı tarafından Kudüs'te vakfedilen ve "Çorbacı Sebîli" olarak bilinen sebîl inşa ettirilmiştir (el-Aseli, 1989: 212).²⁰ Kudüs'e su temini için kurulan Kanâtü's-Sebîl de 1656-1666 yılları arasında tamir edilmiştir. Harem-i Şerif'te bulunan Câmî-i Hanâbile de 1611 yılında restore edilmiştir. El-Aseli, Kudüs bölgesinde 17. yüzyılda inşa edilen en büyük tek yapının Beytullahim yakınlarında Sultan II. Murad tarafından yapılan kale olabileceğini belirtmiştir (el-Aseli, 1989: 212).

17. yüzyılda da daha önceki dönemlerde olduğu gibi en önemli onarımlar yine Harem-i Şerif'te yapılmıştır. Bu dönemde Sultan III. Mehmed (1597), Sultan I. Mehmed (1603) ve Sultan I. Mustafa (1617) tarafından Kubbetü's-Sahra yenilenmiştir (el-Aseli, 1989: 212).

18. yüzyılda Kubbetü's-Sahra ve Mescid-i Aksa için en az dört restorasyon döneminin olduğunu bilmekteyiz. St. Laurent ve Riedlmayer, arşiv belgelerine dayandırdıkları çalışmalarında bu dönemlerin 1720-21; 1742; 1753-54 ve 1780 yıllarında gerçekleştirildiğini belirtmişlerdir (St. Laurent - Riedlmayer, 1993: 77-79). Sevinç tarafından incelenen 1720 ve 1742 yıllarına ait imar ve tamir defterleri bu sınıflandırmadaki ilk iki restorasyon dönemine denk gelmekte iken, bu yazı çerçevesinde incelenen keşif defteri ise 1780 tarihinde yapılan dördüncü restorasyon dönemine denk gelmektedir. Çalışma çerçevesinde incelenen bu keşif defteri, tamir ve restorasyon yapılacak mahaller ve kullanılacak malzemeler, miktar ve ücretlere ilişkin hazırlanmış bir envanter niteliği taşımaktadır. 19. yüzyılda da devam eden restorasyon çalışmalarının merkez noktasını ise yine Kubbetü's-Sahra ve Mescid-i Aksa camileri oluşturmuştur (St. Laurent ve Riedlmayer, 1993: 80-82).²¹

Çalışma çerçevesinde incelenen defterde de en fazla kalemde ve maliyette Harem-i Şerif içerisinde yer alan eserler kaydedilmiş olmakla birlikte, bunların yanı sıra başta Halilurrahman Makamı başta olmak üzere çok sayıda Peygamber Makamı, Haseki Sultan İmareti ve Hz. Ömer

¹⁹16. yüzyılda Kubbetü's-Sahra yapılan restorasyon çalışmalarının bir özeti ve ilgili bibliyografya için bkz. (St. Laurent, 2000: 417-19; St. Laurent - Riedlmayer, 1993: 76-84).

²⁰Sebile ait iki vakfiyeye ilişkin detaylı bir inceleme için bkz. (Eroğlu Memiş, 2017a: 90-95).

²¹Aslanapa ise "Kubbet el-Sahra'da Osmanlı devri tamirleri" başlıklı çalışmada 19. yüzyılda yapılan çalışmaları liste halinde sunmuştur. Bkz. (Aslanapa, 1989: 15-18).

Camii de bu restorasyon sürecine dahil edilmiştir. Ciddi bir organizasyonel beceri gerektiren bu çapta büyük imar ve ihya faaliyetlerini yürütmek üzere İstanbul'da üst düzey yöneticiler görevlendirilmiştir. Yerelde ise *ehl-i vukûf* olarak adlandırılan kentin önde gelenleri sürece dâhil edilmiştir.²² Kentin silüetini oluşturan bu yapıların imar ve ihyası, yapıların yüzyıllar boyunca mevcudiyetlerini korumalarına ve hizmetlerini sürdürmelerine imkân sağlamıştır.

Sonuç

Sonuç olarak, Osmanlının Kudüs'ü fethiyle beraber kent öncelikle güvenlik ve altyapı bakımlarından kuvvetlendirilmiş, kente gelen hacı, sufi ve ziyaretçilere hizmet sunacak şekilde Haseki Sultan İmareti faaliyete geçirilmiştir. Bu temel çalışmaların yanı sıra kentte mevcut yapıların tamir ve ihya çalışmaları ile işlevselliği korunmuş, yüzyıllar boyunca hizmet sunmalarına yönelik merkezi hükümetin onay ve denetimleri ile gerçekleştirilen çok sayıda geniş çaplı tamir ve bakım çalışmaları yürütülmüştür. Yapılan bu imar ve ihya faaliyetleri Osmanlı'nın Kudüs'te hüküm sürdüğü sürece devam etmiştir. Osmanlı yönetiminin meşruiyetini ve yardımseverliğini pekiştiren bu tür faaliyetler, Osmanlı yönetiminin Kudüs'e verdiği önemi de göstermiştir.

Bu çerçevede 18. yüzyılda yürütülen tamir ve restorasyon çalışmaları kapsamında kaleme alındığı değerlendirilen ve çalışma çerçevesinde incelenen keşif defteri, başta Harem-i Şerif alanında olmak üzere Kudüs'te çeşitli mahallerde tamir ve bakıma ihtiyaç duyan alanları, kullanılacak malzemeleri, ölçüleri ve masraflarını bir envanter olarak sunmuştur. Osmanlı yönetimince tamir ve bakımları yapılacak bu mahallerin ortak özelliği ise hayri/ kamusal nitelikte yapılar oluşlarıdır. Şüphesiz ki, sürece ilişkin yapılacak yeni çalışmalar 18. yüzyılda sürdürülen bu restorasyon sürecinin diğer detaylarına da ışık tutacaktır.

Kaynakça

- Akgündüz, A. (1994). Eski Hukukumuzda Vakıf Malların Tamiri ve Muhafazası, *Vakıf Haftası* [11: 1993: Ankara], Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yay.
- Aslanapa, O. (1989). Kubbet El-Sahra'da Osmanlı Devri Tamirleri, *Sanat Tarihinde Doğudan Batıya, Ünsal Yüce Anısına Sempozyum Bildirileri*, İstanbul: İstanbul Üniv. Edebiyat Fak. Yay.
- Avcı, Y. (2004). *Değişim Sürecinde Bir Osmanlı Kenti, Kudüs (1890:1914)*, Ankara: Phoenix Yay.
- Bakırer, Ö. (1973). Vakfiyelerde Binaların Tamirleri ile İlgili Şartlar ve Bunlara Uyulması. *Vakıflar Dergisi*, 10: 113–26.
- Barkan, Ö. L. (1963). XVI-XVIII. Asırlarda İnşaat İşlerinin Hukuki Durumu, *İktisat ve İktisadiyat Enstitüsü Sosyal Siyaset Konferansları*, 14. Kitaptan ayırması, İstanbul.
- Burgoyne, M. H. (1986). *Mamluk Jerusalem*, London.
- Cohen, A. (1989). *Economic Life in Ottoman Jerusalem*, Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Cueno, P. (2000). The Urban Structure and Physical Organization of Ottoman Jerusalem in the Context of Ottoman Urbanism, Ed: Sylvia Auld and Robert Hillenbrand), *Ottoman Jerusalem: The Living City, 1517-1917*, Londra: Altajir World of Islam Trust, 211-221.
- Çetin, A. (2000). Fetva ile Tamir, *Tarih ve Düşünce*, 6: 62-63.
- Çiftçi, C. (2004). *Bursa'da Vakıfların Sosyo-Ekonomik İşlevleri*, Bursa.

²²18. Yüzyılda Kudüs kentinde yerel önde gelen ailelerin kadı tarafından kurulan ve kentte yapılan tamirlerin etkin bir şekilde yapıp yapılmadığı, vakıf mülkiyet hakkı alıcısının sunmuş olduğu harcamaların onaylanması ve uzun süreli kiralamalarda kira miktarının belirlenmesi gibi hususlarda kararların alındığı komitelerde aldıkları görevlere ilişkin bir inceleme için bkz. (Eroğlu Memiş, 2016: 259-263).

- Demirel, Ö. (2000). *Osmanlı Vakıf-Şehir İlişkisine bir Örnek: Sivas Şehir Hayatında Vakıfların Rolü*, Ankara: TTK Yay.
- Dündar, A. (1999). *Arşivlerdeki Plan ve Çizimler Işığında Osmanlı İmar Sistemi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
- Dündar, A. (2001). Osmanlılarda Tamir Süreci, Çeşitleri ve Bazı Selçuklu Yapılarındaki Uygulamalar, *Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi [2000: Konya]*, I. Cilt, 269-280, Konya: Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi.
- El-'Arif, A. (1961). *el-Mufassal fi Târîhi'l-Kuds*, Kudüs.
- El-Aseli, K. C. (1989). Jerusalem under the Ottomans 1516-1831 AD, *Jerusalem in History*, K.C. el-Aseli (ed.) Jerusalem in History, London: Scorpion Publishing Ltd., 200-224.
- El-Aseli, K. C. Kudüs, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, 26 (2002): 334-338.
- El-Hanbelî, M. (1973). *El-Ünsü'l-Celîl bi-Târîhi'l-Kudsi ve'l-Halîl*. C. II. Amman.
- Erdoğan, M. (1968). Osmanlı Devrinde Anadolu Camilerinde Restorasyon Faaliyetleri, *Vakıflar Dergisi*, Sayı VII: 149-205.
- Ergenç, Ö. (1988). Şehir Tarihi Araştırmaları Hakkında Bazı Düşünceler, *Bellekten*, C LII/203: 667-683, Ankara: TTK Yay.
- Eroğlu Memiş, Ş. (2016). *Osmanlı Taşra Toplumunu ve Vakıf Kurumu: Kudüs, 1703-1831*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
- Eroğlu Memiş, Ş. (2017a). Osmanlı Kudüs'ünde Bir Sebil Vakfı: Çorbacı Sebili, *Vakıf ve Toplum Dergisi*, *Vakıf Medeniyeti Kudüs*, 5 Mayıs 2017: 90-95.
- Eroğlu Memiş, Ş. (2017b). *Hurûfât Defterlerinde Kudüs-i Şerîf Kazası: Vakıflar, Görevler ve Görevliler*, İstanbul: Yeditepe Yay.
- Gabriel, A. (1938). *Tarihi Türk Abidelerinin Tamiri ve İhyası*, Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü.
- Grabar, O. (1959). The Umayyad Dome of the Rock, *Ars Orientalis*, 3: 33-62.
- Grabar, O. (1973). *Formation of Islamic Art*, Yale University Press.
- Gündoğdu, İ. (2009). "Osmanlı Tarihi Kaynaklarından Kazaskerlik Rûznâmçe Defterleri ve Önemi", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, c. 6 (2): 697-722.
- Gürbüz, A. (1993). *Toprak-Vakıf İlişkileri Çerçevesinde XVI. Yüzyılda Amasya Sancağı*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, (Ankara, 1993).
- Hızlı, M. (1993): Osmanlı Vakıf Eserlerinin İnşa, Tamir ve Restorasyonları, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5 (5): 219-232.
- Hillenbrand, R. (2000). Introduction: Structure, Style, and Context in the Monuments of Ottoman Jerusalem, (Ed: Sylvia Auld and Robert Hillenbrand), *Ottoman Jerusalem: The Living City, 1517-1917*, Londra: Altajir World of Islam Trust, 1-23.
- İnalçık, H. (1998). Şikâyet Hakkı: Arz-ı Hâl ve Arz-ı Mahzar'lar, *Osmanlı Araştırmaları*, VII-VIII: 33-54.
- İnalçık, H. (2000). *Osmanlı'da Devlet, Hukuk, Adalet*, İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Köse, F.B. (2017). Osmanlı Dönemi Kudüs'ünde Mimari Çalışmaları, *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 29: 27-47.

- Orbay, K. (2006). Yerel İktisadi ve Sosyal Tarih ve Kurumsal Tarih Kaynakları Olarak Vakıf Muhasebe Defterleri ve Müfredat Defterleri, *XV. Türk Tarih Kongresi (11-15 Eylül 2006)*, Ankara.
- Öztürk, N. (1983). *Menşe'i ve Tarihi Gelişimi Açısından Vakıflar*, Ankara, VGM Yay.
- Raymond, A. (1979-1980). The Ottoman Conquest and the Development of the Great Arab Towns, *International Journal of Turkish Studies 1*: 84–101.
- Rosen-Ayalon, M. (1989). On Suleyman's Sabils in Jerusalem, *The Islamic World: From Classical to Modern Times, Essays in Honor of Bernard Lewis, C. E. Bosworth and Charles Issawi*, Princeton: The Darwin Press, 589-607.
- Rosen-Ayalon, M. (1989). *The Early Islamic Monuments of the Haram al-Sharif: An Iconographic Study*, Jerusalem: Qedem-Monographs of the Institute of Archeology, Hebrew University.
- Savaş, S. (1992). *Bir Tekkenin Dini ve Sosyal Tarihi, Sivas Ali Baba Zaviyesi*, İstanbul.
- Serin, M. (2016). *Kıbrıs Kalelerinin Keşif Defterleri ve Kalelerin Tamiri (Osmanlı Dönemi)* <http://acikkaynak.bilecik.edu.tr:8080/xmlui/handle/bilecik/973>
- Sevinç, T. (2016). Mescidü'l-Aksa ve Kubbetü's-Sahre Camilerinde İmar ve Tamir Faaliyetleri (1720 ve 1742), *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 6 (1): 111-137.
- Singer, A. (2004). *Osmanlıda Hayırseverlik: Kudüs'te Bir Haseki Sultan İmaretini*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- St. Laurent, B. and Riedlmayer, A. (1993). Restorations of Jerusalem and the Dome of the Rock and Their Political Significance, 1537-1928, *Muqarnas*, Vol.10: 76-84.
- St. Laurent, B.(2000). The Dome of the Rock restorations and significance 1540-1918, (Ed: Sylvia Auld and Robert Hillenbrand), *Ottoman Jerusalem: The Living City, 1517-1917*, Londra: Altajir World of Islam Trust.
- Tanman, B. ve Çobanoğlu, A.V. (2001). Osmanlı Döneminde Kudüs: Kent Dokusu, Mimarlık ve Çini Sanatına İlişkin Bir Araştırmanın İlk Sonuçları, *Ortadoğu'da Osmanlı Dönemi Kültür İzleri Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri (25-27 Ekim 2000, Hatay)*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay.: 511-543.
- Tibawi, A. L. (1978). The Islamic Pious Foundations in Jerusalem, *The Islamic Cultural Centre*, London.
- Tütüncü, M. (2006). *Turkish Jerusalem (1516-1917) Ottoman Inscriptions From Jerusalem and Other Palestinian Cities*, Netherlands: SOTA.
- Uluçam, A. (1997). Haremü'l- Halil, *DiA*, C. XV, İstanbul: TDV Yay.
- Vesika ve Fotoğraflarla Osmanlı Devrine Kudüs, I-II, haz: İlhan Ovalıoğlu, Raşit Gündoğdu, Cevat Ekinci vd., Çamlıca Yay., İstanbul 2009.
- Yediyıldız, B. (2003). *XVIII. Yüzyılda Türkiye'de Vakıf Müessesesi, Bir Sosyal Tarih İncelemesi*, Ankara: TTK Yay.
- Yılmaz, H. İ. ve Dikmen S. Ü. (2012). Osmanlı döneminde Kullanılan Yaklaşık Maliyet Tahmin Yöntemleri, *e-Journal of New World Sciences Academy*, 7(1). 77.
- Yüksel, H. (1998), *Osmanlı Sosyal ve Ekonomik Hayatında Vakıfların Rolü (1585-1683)*, Sivas: Dilek Matbaası.
- Ze'evi, D. (2000). *Kudüs: 17. Yüzyılda Bir Osmanlı Sancağında Toplum ve Ekonomi*, (Çev. S. Çağlayan), İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay.

EK: Metin

<p style="text-align:center">“Yâ Fettâh Bismillah ‘Izzetlü Mi‘mâr Ağâ İşbu defter-i keşfin muharrer mahal-i mübârekenin masârifına imrâr-ı nazar ve ziyâdeleri var ise ana göre tahrir ve ilam eylesiniz. Sâdir olan emr-i ‘âlî mücibince Kudüs-i Şerîfde vâki‘ Mescid-i Aksâ ve Sahratullahü'l-Müşerrefe vesâir emâkin-i mübârekelerin üzerlerine cânib-i şer‘i‘den Kâtib-i sânî Şeyh Ali Efendi ve Nakîbü'l- eşrâf ve me‘zun-ı bi‘l-iftâ ve Şeyhü'l-harem Efendiler vesâir ehl-i vukûf ma‘rifetleri ve Kalfa kulları ma‘rifetiyle yegân yegân keşif ve mesâha olunub işbu müfredât defteridir ki zikir olunur. Sene 195.”</p>								
No	Var.No	Tamir Mahalli	Adet	Tülen/ Kadden (mesâha)	Arzan/ Kadden (mesâha)	Parmak	Terbî‘a n	Tamir Türü
1	1a	Sahratullahü'l-Müşerrefe'nin derûnunda vasat-ı kayada lâl ve Cûd rengâmizli ve seleme altun şişeli ve atmacı kâri çerhi felek yıldızlı ve eymece göbekli necme-i ketrûs koğuşlu ve on iki arşundan kirişlu tavan tecdîdi	8	15	8	18	1050 x Fi 600 = 630000	kirişlu tavan tecdîdi
2	1a	Mahal-i mübârekenin pervaz tavanında tecdîd-i boya ve bazen mahallerine ihsâb ta'miri.	8	23	5	18	1031 x fi 1200 = 123720	ihsâb ta'miri
3	1a	Bu mahalde zengârlı buz cam tecdîdi.	6	Fi 1920 - 11520 Kadden	2		48	cam tecdîdi
4	1a	Bu mahal-i mübârekece düz çerçubeli 5 rub' geçme ayna camlı ve yaldızlı reft takımli cedid çerçube.	2	3 Kadden	2	6	fi 360 x 13= 4680	cedid çerçube
5		Sahratü'l-müşerrefe derûnunda mermer zarlarında cabeca meremmet.					1000 x fi 60= 60000	cabeca meremmet
6	1a	Bu mahalde cabeca döşemelerde ta'mir döşeme.					200 x fi 180= 36000	ta'mir döşeme
7	1a	Mahal-i mübârekece vasat-ı 'amûdlar ve kargir ayaklar beyinlerinde timur şebekelerde eyvan boya tecdîdi.	16	4 Kadden	4		256 x fi 60= 15360	boya tecdîdi
8	1a	Sahratullahi mübârekenin cevânib-i erba'asında mevcut zâriyedelerde elvan boya tecdîdi.		70	2 Kadden			boya tecdîdi
9	1a	Sahratullahi müşerrefenin vasat kubbesi kargir dıvarı birûnunda üç adet terkinde cabeca keşan ta'mir.	3	26	8 Kadden		624x fi 40= 149760	cabeca keşan ta'mir
10	1a	Bu mahalde bir adet terkende bakırdan kenarlı ve çar köşeleri mismarlı ve alçılı müceddeden keşan vaz'ı.	1	26	8 Kadden		208 x fi 720= 149760	müceddede n keşan vaz'ı
11	1a	Vasat kubbenin cevânib-i erba'asında tuğra şaçakta		104	2		280 x fi 75= 15600	boya tecdîdi

		cabeca ta'miri ve elvan boya tecdîdi.						
12	1a	Sahratullahi mübârekenin bâlâsında pirinç tel örmeli ve çarçubeli kafes tecdîdi.		4 Kadden	2		8 x fi 120= 960	kafes tecdîdi
13	1a	Sahratullahi müşerrefenin cevânib-i erba'asında kubbede kurşun başlarına Horasanlı kireçli dürer.		312	12 Kadden		156 x fi 15= 2340	kireçli dürer
14	1a	Sahratullahi mübârekenin etek tavan sakfi üzerine ba'zı mahallerine cedîd kurşun vaz'ı.					Adet 200. 800 x fi 6= 48000	cedid kurşun vaz'ı
15	1a	Etek sakfindan kubbe-i vasat üzerine on arşun Seranlı ve ketros koğuşdan kademeli nerdüban tecdîdi.					Kadem 15. Adet 1. 1800	nerdüban tecdîdi
16	1a	Vasat-ı kubbede pirinç tel örmeli ve çarçubeli kafes tecdîdi.	4	1 Kadden	1		6 x fi 240= 1440	kafes tecdîdi
17	1a	Mahal-i mübârekede hazine koğuşundan ve kilimli çiftesinden kuşaklı kapu.	1	2,5 Kadden	1		2,5= 600	kuşaklı kapu
18	1a	Sahratullahi müşerreffe kubbeden fevkine varınca Çifte saray arasından sıranlı ve hazine koğuşundan kıdemli nerdüban tecdîdi.					Kadem Adet 43 x fi 120 = 5160	nerdüban tecdîdi
19	1a	Seyyidinâ Davud Nebî Aleyhisselatu ve's-selâm Efendimizin Mahkemesi mukâbilinde Bâb-ı Mahkeme ve şark cânibinde Bâb-ı Cennet isimleri ile tesmiye olunan kapulara Çifte saray manasından kirişlemeli ve kilimli çiftesinden mertekli ve Rumili öğürgesinden kuşaklı çifte kanatlıktan tavâil ... ve elvan boyalı ve etrafı pervazi oymalı vazoyu çümer kurşunlu ve tahtı zücâc sıvalı Sahratullah-ı Mübârekenin kebir kapu saçağı tecdîdi.	2	12	3	18	Parmak 93. 18 x fi 480= 44640	kebir kapu saçağı tecdîdi
20	1a	Sahratullahü'l-Müşerrefenin hedm olan Bâb-ı Garb'da süm ruhâm sıvalı ve kavslı ve Rumi aşkımalı ve altun âyet-i kerîmeli ve Sultan tarihli timur zevâneli ve kurşun akıtmalı sıva ve kavs tecdîdi.		7 Kadden	4		28 x fi 2160= 60480	sıva ve kavs tecdîdi
21	1a	Bu mahalde cedîd kapu tarafında kitaplı ve kanatlı ve zavanalı ve alçılı mermer zar tecdîd.		13	5,5 Kadden	16	78 x fi 960 = 74880	zar tecdîdi
22	1b	Bâb-ı Cüveylede altun silme şişeli ve eymecî kâri göbekli ve		4	3	18	14,5 x fi 720= 10440	tavan tecdîdi

		koltuklu tavan tecdid.						
23	1b	Bâb-ı Mübâreke tuğra saçakda silme şişeli ve elvan boya tecdid.		22	3		66 x fi 180 =11880	boya tecdid
24	1b	Mahal-i Mübârekenin tarafeynde kargir divar tecdid.		7	4		28 x fi 240= 6720	divar tecdid
25	1b	Bu mahal-i şerîfde kapu ve odalar üzerinde Çifte saray manesinden mertekli ve kirişli ve çiviyle kurşunlu ve sıvalı sakf tecdid.		18	8,5		153 x fi 180= 27540	sakf tecdid
26	1b	Kapu-ı merkûmun sakfi üzerinde ahşabdan üç adet kubbelere karaağaç kapuluğundan ve kanatlık tahtasından kaplamalı cedid kurşunlu kubbe.	3	3	1,5		43,5 x fi 33,5 x fi 840= 28350	cedid kurşunlu kubbe
27	1b	Kapu-ı mübârekenin on arşun câbeden çarçubeli ve kuşaklı ve bir tarafı servi tahtasından ve bir tarafı hırna koğuşundan kaplamalı ve yüzü parça pirinç tahta kaplamalı ve şişeleri ve mismarları bakırdan dökme kapu tecdid.		Kadden masaha 5,5	3,5		19 x fi 720= 13860	bakırdan dökme kapu tecdid
28	1b	Bu mahalde kapular beynlerinde beş adet odanın tavanı ve döşemeleri tecdid.	5				173 x fi 240= 41520	tavan ve döşeme tecdid
29	1b	Kapular beynlerinde ketanlı beyaz sıva tecdid.		100	Kadden 7		700 x fi 20= 14000	sıva tecdid
30	1b	Kapu-ı mezbâre kufl ve miftâh tecdid.	2				2 x fi 480= 960	kufl ve miftâh tecdid
31	1b	Garb cânibinde olan kapu mahallinden nerdüban başına ketros kurşunundan ve çifte saray bânesinden kuşaklı sahin üzerine ahşabdan tarik.		16	2		19 x fi 120= 22800	ahşabdan tarik
32	1b	Kible cânibinde Bâb-ı Kebîre saray bânesinden kirişmeli ve kilimli çiftesinden mertekli ve Rumili öğürgesinden kuşaklı çifte kanatlıktan tavan ve silme şişeli ve etrafı pervazi örtmeli ve üzeri sıvalı ve cedid kurşunlu tavan ve sakfi tecdid.		21	7,5		157 buçuk x fi 240= 37800	tavan ve sakfi tecdid
33	1b	Mahal-i mübârekenin tavanında ve tuğra saçığında elvan boya tecdid.		21	6	6	132 x fi 60=7920	boya tecdid
34	1b	Sahratullahü'l-Müşerrefe'nin taşra kargir divarın cevânib-i erba'asında bakırdan geçme kenetli ve alçılı mermer zar tecdid.	4	32-32	Kadden 5,5		352 x fi 360= 126720	mermer zar tecdid
35	1b	Kezâlik mermer zarlarında	4	32-32	Kadden		704-176	mermer zar

		kaptırır olunanlar mahallinden kalkub kenetli ve alçılı vaz'-ı mermer zar ta'miri.			5,5		x fi 120= 21120	ta'miri
36	1b	Mahal-i mübârekenin mermer zarları fevkinde bakırdan geçme kenetli ve bakırdan mismarlı ve alçılı keşan ta'miri.	4	32-32	Kadden 10		1280- 640 x fi 240= 53600	keşan ta'miri
37	1b	Bu mahalde şimâl ve garb câniblerinde bakır kenetli ve mismarlı geçme keşan tecdidî.	4	32-32	Kadden 10		1280- 640 x fi 720= 460800	keşan tecdîdi
38	1b	Mi'râc-ı şerif kayası derûnunda bakır kanatlı ve alçılı cedîd keşan.		Kadden 4	3		12 x fi 720= 8640	cedîd keşan
39	1b	Mahal-i mübârekenin mermer zarlarında meremmat-ı dâr/dûr.					40 x fi 120= 4800	meremm at-ı dâr/dûr.
40	1b	Mahal-i mübârekenin derûnunda badana.					120 x fi 4= 480	badana
41	1b	Bu mahalde işleme buz cam tecdidî.	5	1,5 kadden	1,5		10x fi 360= 360	cam tecdidî
42	1b	Mahal-i mübârekenin birûnunda kenetli ve kireçli ve sıvacı kêri azb nakışlı sıva tecdidî.	8	3	4		96 x fi 30= 2880	sıva tecdîdi
43	1b	Seyyidinâ Davud Nebi Aleyhisselam Efendimizin 14 'amûd üzerine Mahkeme-i şeriflerinde Rumili öğürgesinden girişmeli ve ketrus koğuşdan tavanlı bük ve zencefire viç civid boyalı ve avdanlıklı silme şişeli ve altunlu ve şilteler ve satıllarına oymacı kêri armalı tavan tecdidî.	6	7	4	8	182 x fi 720= 131040	tavan tecdîdi
44	1b	Mahal-i mübâreke de 'amûd beynlerinde altun silme şişeli ve altunlu çifte kanatlıktan girilme tecdidî.					57 buçuk x fi 480 =27600	girilme tecdîdi
45	1b	Mahal-i mübârekenin mihrâbı derûn ve birûnunda mermer zar tecdidî.		11	4		44 x fi 600 = 26400	mermer zar tecdîdi
46	1b	Mahal-i mübârekenin tahtahunba mermer döşemeleri bi'l-cümle mahallinden kalkub yine mahallerine vaz' ve bazen tecdid.	6	7	4	8	182 x fi 240 = 43680	Döşemeleri n vaz' ve bazen tecdid
47	1b	Mahal-i mübârekenin sakfi mahallinde kargir dıvarda keşan ta'mir tecdidî.					21 x fi 240= 5040	keşan ta'mir tecdîdi
48	1b	Sahratullahü'l-Müşerrefe'nin sahnın başlarında sekiz adet nerdüban başlarında meşe 'amûdlar üzerine kavslerde kenetli ve kireçli beyaz sıva tecdidî.		320	4 kadden		1280. x fi 30= 38400	sıva tecdidî
49	1b	Kubbetü'l-Ervâh ve Kubbetü'l-					150 x fi	sıva tecdidî

		erbâh ve Kubbetü'l-ahmâr derûnlarında horasanlı kanatlı beyaz sıva tecdîdi.					75= 11250	
50	1b	Sahratullahü'l-Müşerrefe'nin kible cânibinde sahn başında kebîr Mihrâb-ı Hanefîde kenatlı ve mermer sıvalı ve nakışlı mihrabda sıva tecdîdi.					50 x fi 120= 6000	sıva tecdîdi
51	1b	Mihrâb-ı şerîfin ittisalinde minber-i kebîrde kademelerinde def'a beynlerinde timur kenetli ve kurşun akıtmalı minber meremmâtı.					10 x fi 60= 600	minber meremmâtı
52	1b	Sahratullahü'l-Mübârekenin fevkinde ve tahtında bi'l-cümle odalarda kenetli ve kireçli beyaz sıva tecdîd-i odahat.	56				10100 x fi 20 =20200 0	sıva tecdîdi
53	1b	Merkûm odaların pencere kanatlarında hazîne koğuşdan tecdîdi.	79	2	1		158 x fi 60= 9680	hazine koğuşdan tecdîdi
54	1b	Bu mahalde orta tahtadan geçmeli camlı ve çarçube tecdîdi.	10	2	1		20 x fi 120 =2400	çarçube tecdîdi
55	1b	Zikir olunan odaların kapuları tecdîd.	61	2,5	1		152 buçuk x fi 60= 9150	kapular tecdîdi
56	1b	Mahal-i merkûmun kapularına ve kanatlarına ve çerçubelerine ve timurlarına boya tecdîdi.					310 x fi 60= 18600	boya tecdîdi
57	1b	Mezbûr odaların sakfında küllü ve kireçli ve kalemkârî sıva tecdîdi.	49				3480 x fi 20= 69600	sıva tecdîdi
58	2a	Mescid-i Aksâ'nın vasat kubbesi yemîninde vâki' on arşun orta câbeden kireçlemeli ketros koğuşundan tavanlı ve elvan boyalı ve kurşun tahta kireçli sıva ve üzeri cedîd kurşunlu tavan tecdîd.		80	9		720 x fi 360= 259200	tavan tecdîdi
59	2a	Bu mahalde divarı tarafeynine horasanlı ve kireçli ve aşî boyalı sıva tecdîdi.		150	4,5		675 x fi 200= 13500	sıva tecdîdi
60	2a	Bu mahalde tuğra saçak tamiri ve boyalı tavan tecdîdi.Cümle sakıflarda kurşun başlarına horasanlıdır.		80	18		60 x fi 60=360 0	tavan tecdîdi
61		Cümle sakıflarda kurşun başlarına horasanlı dîr.		300	12		150 x fi 30= 4500	Horasanlı dîr
62	2a	Yine Mescid-i Aksânın vasat kubbesi beynlerinde on arşun orta cabeden kireçli ve ketros koğuşundan tavanlı ve elvan boyalı ve		61	9		549 x fi 360=19 7640	tavan tecdîdi

		kurşun tahtı sıvalı üzeri cedîd kurşunlu tavan tezdîdi.						
63	2a	Bu mahalde tuğra saçak tamiri ve altun boya tezdîdi.		80	18		60 x fi 60= 3600	boya tezdîdi
64	2a	Bu mahalde vâki' sayir civarında timur tel örmeli ve çarcubeli cedîd tel kafes.	24	2	1,5		72 x fi 120= 8640	cedîd tel kafes
65	2a	Bu mahalde pencerenin buz camlarında ta'mir.	22	2 kadden	1,5		22 adet x fi 360 = 7920	camlarda ta'mir
66	2a	Mescid-i Aksânın Dür kubbesinde dıvarda horasanlı ve kireçli ve aş boyalı sıva tezdîdi.		33	4 Kadden		132 x fi 30= 3960	sıva tezdîdi
67	2a	Kubbe-i merkûmunda tuğra saçak tezdîdi.		45	1	6	56 x fi 120= 6120	saçak tezdîdi
68	2a	Bu mahalde buz ve astar camları tezdîdi.	8	2 Kadden	2,5		Adet 8 x fi 1200 =9600	camlar tezdîdi
69	2a	Mescid-i Aksânın Kapu cânibinde dıvarda astar cam tezdîdi.	36	3,5 Kadden	2,5		36 Adet x fi 2040= 73440	cam tezdîdi
70	2a	Mescid-i Aksâ sakıflarında cedîd kurşun vaz'ı ta'miri.	300				Adet 300. x fi 6= 8440- 50400	kurşun vaz'ı ta'miri
71	2a	Mescid-i Aksânın cânib-i şimâlde ketenli ve kireçli taş kesmeli sıva tezdîdi.		10	4 Kadden		40 x fi 25= 1000	sıva tezdîdi
72	2a	Bu mahalde astar cam tezdîdi.	3	2,5 Kadden	2		15x fi 240= 3600	
73	2a	Mescid-i Aksâ derûnunda 'amûdlar üzerinde tarafeyn kavslerde badana.		20	20 Kadden		5600 x fi 4= 22400	kavslerde badana
74	2a	Bu mahalde tarafeyn 'amûdlarda somalı taklidi ve ketenli ve mermer sıvalı 'amûd.	12	6 kadden	4 düren		288 x fi 300= 8640	'amûd
75	2a	Yine mahal-i mübârekede yemîn ve yesârın koltuk kubbelerinde ketenli beyaz sıva tezdîdi.		180	52 düren		9360 x fi 20= 187200	sıva tezdîdi
76	2a	Bu mahalde 'amûdlar ve kavsler beynlerinde ahşab cisirlere elvan boya tezdîdi ve bazen mahalleri neccarkârî ta'mir-i minber.	53				700 x fi 60= 42000	boya tezdîdi, ta'mir-i minber
77	2a	Mescid-i Aksânın yemîn cânibinde karaağaç kabulüğundan doğramacı kârî kapu.	1	4	2	18	11,5= 5080	kârî kapu

78	2a	Mescid-i Aksâda mihrâb-ı kebîr bâlâsında elvan nakışlı cam buz tecdîdi.	2	3	2		+7=14 x fi 360= 5040	buz tecdîdi
79	2a	Bu mahal-i mübârekede yemîn ve yesârında tarafeyn kavslerde bi'l-cümle badana.					1000 x fi 4 = 40000	badana
80	2a	Bu mahal-i mübârekede mermer zarflarında cabeca müremmimât-ı zar.					240 x fi 60 = 14400	müremmim at-ı zar
81	2a	Mihrâb-ı kebîrin yemîn ve yesârında ceviz çarçubeli ve nim zira' penbe cam geçmeli ve yaldızlı rahtlı çarçube tecdîdi.	4	3	2		12 x fi 360 = 4320	çarçube tecdîdi
82	2a	Mahfel-i kebîrde ve hatîb hüccesinde timur şebeke de elvan boya tecdîdi.					155 x fi 60= 9300	boya tecdîdi
83	2a	Mescid-i Aksânın yemîn cânibinde Mâlikî Câmî-i Şerîfine varınca koltuk kubbede sıva tecdîdi.		117	23		2691 x fi 20 =53820	sıva tecdîdi
84	2a	Kesrelik kubbelerde bi'l-cümle badana.		117	23		2691 x fi 4= 10764	badana
85	2a	Bu mahalde pencere kanatlarında cabeca müremmimat.	12	3	2,5		90 x fi 30=270 0	müremmim at
86	2a	Bu mahalde pencere örme tel çarçubeli kafes tecdîdi.	8	3 kadden	2,5		56 x fi 120= 6720	kafes tecdîdi
87	2a	Mescid-i Aksânın mevcut bâb-ı kebîrlerinde elvan boya tecdîdi.	7	3 kadden	4,5		60 x fi 60= 3600	boya tecdîdi
88	2a	Mahal-i mübârekede son cemaat kubbelerde ve kavslerde ketenli ve kireçli beyaz sıva tecdîdi.		3	19		1330 x fi 20= 26600	sıva tecdîdi
89	2a	Mahal-i mübârekede kapılar üzerinde Rûmi işleme dıvar camı tecdîdi.	7	4	2		8 x fi 960 =7680	dıvar camı tecdîdi
90	2a	Mescid-i Aksânın yesâr cânibinde kargir dıvarlarında horasanlı ve kireçli dūr.		130	10 kadden		1700 x fi 60 =10200 0	dūr
91		Mescid-i Aksânın şark ve yemîninde vâki' kavslerde ve kargir dıvarlarında ketenli ve kireçli ve taş kesmeli sıva tecdîdi.					1780 x fi 20= 35600	sıva tecdîdi
92	2a	Mescid-i Aksâ'ya muttasıl mağazanın kargir dıvarı hedm ve tecdîdi.		10	10 kadden		300 x fi 240= 72000	hedm ve tecdîdi
93	2a	Mağaza-i merkûmun şark cânibinde taş kesmeli ve ketenli ve kireçli sıva tecdîdi.		65	11 kadden		715 x fi 30= 21450	sıva tecdîdi

94	2a	Mahal-i sakflarında küllü ve kireçli kalemkârî sıva tecdîdi.		63	30		1890 x fi 20 =56700	sıva tecdîdi
95	2a	Mescid-i Aksâ'ya muttasıl Hazreti Ömer <i>radiyallahu anh</i> Câmî-i Şerîfi derûnunda sıva tecdîdi.		41	20		820x fi 30=24600	sıva tecdîdi
96	2a	Mahal-i mübâreke buz cam tecdîdi.	3	1,5 kadden	1		4 x fi 240=960 4 buçuk x 240 = 1080	buz cam tecdîdi
97	2a	Câmî-i Şerîfin etrafı birün divarlarında horasanlı kireçli dür.		36	4		104 x fi 60=6240	dür
98	2a	Cami-i şerifin sakfında horasanlı ve kireçli ve kalemkârî sıva tecdîdi.		20	8		160 x fi 20=3200	sıva tecdîdi
99	2a	Seyyidinâ Davud Nebi aleyhisselam Efendimizin mihrabında ve kubbelerinde ketenli ve kireçli beyaz sıva tecdîdi.		12	10		120 x fi 20=2400	sıva tecdîdi
100	2a	Kubbe-i şerifin sakfında küllü ve kireçli ve kalemkârî sıva tecdîdi.		10	10		100 x fi 20=2000	sıva tecdîdi
101	2a	Hanbelî Câmî-i Şerîfinde ketenli ve kireçli beyaz sıva tecdîdi.		50	14		700 x fi 20=14000	sıva tecdîdi
102	2a	Mahal-i mübârekenin üzerinde küllü ve kireçli ve kalemkârî sıva tecdîdi.		50	12		700 x fi 30 =21000	sıva tecdîdi
103	2a	Seyyidinâ İsa Nebi aleyhisselam efendimizin mehdi şerifleri mukabilinde kubbelerde ketenli ve kireçli beyaz sıva tecdîdi.		24	14		336x fi 20 =6720	sıva tecdîdi
104	2a	Mahal-i mübârekeye Karaağaç kabuğundan neccarkârî kapu ma'a kufi ve miftâh.		2 kadden	1		2 x fi 600	kapu ma'a kufi ve miftâh
105	2b	Bu mahalde tel kafes tecdîdi.		1,5 kadden	1		1 buçuk. 180	tel kafes tecdîdi
106	2b	Mâlîki Câmî-i Şerîfin yesârı tarafında ketenli ve kireçli ve taş kesme sıva tecdîdi.		80	8		640 x fi 20 =12800	sıva tecdîdi
107	2b	Câmî-i Şerîfin derûnunda ketenli ve kireçli beyaz sıva tecdîdi.		184	10		1840 x fi 20 =36800	sıva tecdîdi
108	2b	Bu mahalde kavsler ve kubbelerinde ketenli ve kireçli beyaz sıva tecdîdi.		12	6		72 x fi 20=1440	sıva tecdîdi

109	2b	Câmi-i şerîfin sakfında küllü ve kireçli ve kalemkârî sıva tecdîdi.		45	12		540 x fi 30 =16200	sıva tecdîdi
110	2b	Bu mahalde sakfi mezbûrda cedid kurşun vaz'ı.	210				6300 x fi 6=37800	cedid kurşun vaz'ı
111	2b	Bu mahalde pencere kanatlarında neccarkârî ta'mîr.	10	2	1,5		30 x fi 60=1800	neccarkârî ta'mîr
112	2b	Yine mahalde Orta tahta Cami-i ve timur tel örmeli kafes ve cam ve çercube tecdîdi.	10	1,5	1		15 x fi 120 =1800	kafes ve cam ve çercube tecdîdi
113	2b	Câmi-i şerîfin mukabilinde kubbe küllü ve kireçli ve kalemkârî sıva tecdîdi.		6	6		36 x fi 30=1080	sıva tecdîdi
114	2b	Burak halkası ve Câmi-i şerîf derûnlarında ketenli ve kireçli sıva tecdîdi.		50	10		500 x fi 20=1000	sıva tecdîdi
115	2b	Câmi-i şerîfin ve kavslerin sakflarında küllü ve kireçli ve kalem kârî sıva tecdîdi.		90	12		1080 x fi 20 =21600	sıva tecdîdi
116	2b	Bu mahalde kanatlık tahtasından ve küllü çiftesinden kuşaklı pencere ma'a kapu.	3				10 x fi 60 =600	pencere ma'a kapu
117		Mescid-i Aksâ kurbunda Kadı kubbesi derûnunda ve sakfında küllü ve kireçli sıva tecdîdi.		8	6		48 x fi 30= 1440	sıva tecdîdi
118	2b	Üç adet minarelerde saçak ve badanalı ve külâhı horasanlı ve kireçli sıva tecdîdi.	3	25	12		900 x fi 120= 108000	sıva tecdîdi
119	2b	Bab-ı ittisalinde minarenin lik tecdîdi.		4 kadden	12 dûren		48 x fi 840=40320	lik tecdîdi
120	2b	Minare-i merkumun seranlı ve hazine koğuşundan döşemeli ve Rumili öğürgesinden girişmeli ve kurşun tecdîdi.		12 kadden	6 dûren		72 x fi 1200=86400	kurşun tecdîdi
121	2b	Minare-i mezbûrun şerefesi üzerinde Rumili öğürgesinden saçak ve parmaklık tecdîd.		16	1,5		24 x fi 240 =57600	saçak ve parmaklık tecdîd
122	2b	Minare-i mezbûre bi'l-cümle badana.					300 x fi 300 =9000	badana
123	2b	Seyyidinâ Musa Aleyhisselam Efendimizin kubbesi etrafı dıvarlarında ketenli ve kireçli ve taş kesme sıva tecdîd.		36	8		304 x fi 20= 1080	sıva tecdîd
124	2b	Bu mahalde pencere ve kapu müremmimatı.	6	2	1,5		3 x fi 60- Adet 18. =1080	pencere ve kapu müremmimatı
125	2b	Mescid-i Aksâ ittisalinde Fârisiyye Medresesi dıvarında ketenli ve kireçli beyaz sıva tecdîdi.		39	4,5		175 buçuk x fi 20 =3510	sıva tecdîdi
126	2b	Medrese-i Mezbûrun sakfında küllü ve kireçli ve kalemkârî		34	21		714 x fi 20	sıva tecdîdi

		sıva tevdîdi.					=21420	
12 7	2b	Merhum Kayd Bey Cami-i şerifi ba-emr-i âli hedm kargir som ayak tevdîdi.		12 kadden	3,5- 2,5		105 x fi 720 =75600	som ayak tevdîdi
12 8	2b	Ayak-ı mezbûrun kavs-i selasesi tevdîdi.		12	1,5		30 x fi 840 =25200	kavs-i selasesi tevdîdi
12 9	2b	Mahal-i mübâreke kargir dıvar tevdîdi.		60	2,5		150 x fi 180 =27000	kargir dıvar tevdîdi
13 0	2b	Cami-i şerifin döşeme mahallinde kireçli ve horasanlı ve kalemkârî sıva tevdîdi.		23	18		410 x fi 120 =49680	sıva tevdîdi
13 1	2b	Mahal-i mübârekenin sakfında orta câbeden makash ve Rumili öğürgesinden kuşaklı ve kilimli çiftesinden mertekli ve kalyos kanatlığında kaplamalı ve kireç ile sıvalı ve üzeri cedîd kurşunlu sakf tevdîdi.		30	12		360 x fi 180 =64800	sakf tevdîdi
13 2	2b	Cami-i şerifin harem havlısı döşeme mahallinde kireçli ve horasanlı ve kalemkârî sıva tevdîdi.		10	10		100 x fi 20 =2000	sıva tevdîdi
13 3	2b	Câmi-i Şerifin taşra kebir kapusu ta'mîri.		4 kadden	2		8 x fi 120=96 0	
13 4	2b	Kayd Bey sebilinde derz.					60 x fi 60=360 0	derz
13 5	2b	Kayd Bey Cami-i şerifin tahtında Hanbeli Cami-i şerifde kireçli ve ketenli beyaz sıva tevdîdi.		80	18		1440 x fi 20 =28800	sıva tevdîdi
13 6	2b	Bu mahalde kapu ve pencere ve kanatları tevdîdi.	3	3	1,5		4 buçuk x fi 60 =270	kapu ve pencere ve kanatları tevdîdi
13 7	2b	Bu mahalde kitabhanede kireçli ve ketenli beyaz sıva tevdîdi.		40	12		480 x fi 20 =9600	sıva tevdîdi
13 8	2b	Bu mahalde kapulara ve pencerelere cevzi boya tevdîdi.	4	3	2		24 x fi 30=720	boya tevdîdi
13 9	2b	Bu mahalde buz cam tevdîdi.	3	2	1,5		9 x fi 120 =1080	buz cam tevdîdi
14 0	2b	Revakı sâkin olduğu mahalde ketenli ve kireçli beyaz sıva tevdîdi.		54	15		810 x fi 20 =16200	sıva tevdîdi
14 1	2b	Su hazinesi etrafında ketenli ve kireçli beyaz sıva tevdîdi.		16	6		96 x fi 20=192 0	sıva tevdîdi
14 2	2b	Su hazinesi ittisalinde horasanlı kireçli ve rağınlı ve cilalı sıva havuz tevdîdi.		10	10 kadden		100 x fi 120 =12000	havuz tevdîdi
14 3	2b	Osmaniye Medresesi derûnunda ketenli ve kireçli sıva tevdîdi.					100 x fi 20=200 0	sıva tevdîdi
14 4	2b	Bu mahalde hazine koğuşundan ve kilimli çiftesinden kuşaklı ve neccarkârî kalem 1.		2,5 kadden	1		4=960	neccarkârî kalem 1
14	2b	Harem-i Şerifin taşra Bâb-ı		12	10		120 x fi	sıva tevdîdi

5		Kattânın üzerine küllü ve kireçli ve kalemkârî sıva tecdîdi.					30=360 0	
14 6	2b	Sebil-i Şağlan kubbesinde ketenli ve kireçli sıva tecdîdi.					100 x fi 20=200 0	sıva tecdîdi
14 7	2b	Seyyidinâ Süleyman Nebi aleyhisselam Efendimizin burca sahratullah üzerine bina eylediği kubbenin derûn birûnunda kireçli ve horasanlı ve ketenli sıva tecdîdi.					168 x fi 40 =6720	sıva tecdîdi
14 8	2b	Bu mahalde hazine koğuşundan ve kilimli çiftesinden kuşaklı neccarkârî kapu.	1	3	1,5		4 buçuk =960	neccarkârî kapu
14 9	2b	Bu mahal-i mübârekenin sakfında horasanlı ve kireçli ve kalemkârî sıva tecdîdi.		2 kadden	20 dûren		40x fi 20=800	sıva tecdîdi
15 0	2b	Bu mahalde buz camı tecdîdi.	8	1	18		5 x fi 120=60 0	buz camı tecdîdi
15 1	2b	Seyyidinâ Süleyman Nebi aleyhisselam Efendimizin kürsi-i şeriflerinde ketenli ve kireçli beyaz sıva tecdîdi.		62	10		620 x fi 20= 12400	sıva tecdîdi
15 2	2b	Bu mahal-i mübârekeke geçme hola camı.	4	1,5	1		6 x fi 120=72 0	geçme hola camı
15 3	3a	Mahal-i mübârekenin sakfi üzerinde horasanlı ve kireçli ve cilalı sıva tecdîdi.		20	16		320 x fi 40 =12800	sıva tecdîdi
15 4	3a	Sitti Meryem Validemizin mihrabı sakfında kireçli ve küllü ve cilalı sıva tecdîdi.		10	4		40 x fi 40=160 0	sıva tecdîdi
15 5	3a	Sahratullahü'l-müşerrefenin sahnı fevkinde ve tahtında mataru'l-ma'i hıfzı için horasanlı ve kireçli ve reğinli ve cilalı bi'rû'l-mâ.	11				7287 x fi 50 = 364350	mataru'l- ma'i hıfzı
15 6	3a	Sahn fevkinde ve tahtında tabanları onbeş arşundan kebirinden ve sütunlar orta câbeden ve ferşleri on iki arşından çiftesinden asmalık tecdîdi.					884 x fi 60 =53040	asmalık tecdîdi
15 7	3a	Sahn fevkinde küfeli misillü döşemelerinde ba'zen fena bezir bulmağla mahallerinden kalkub yüzü işlemeli ve gönyeden çıkma kenarlı küfeli taşından döşeme tecdîdi.					4270 x fi 90 =38430 0	taş döşeme tecdîdi
15 8	3a	Yine sahn-ı merkumun ba'zen mahalleri nebatat kesretinden fena bulmağla mahallinden kalkub tathir olundukda yine mahallerine kireç harçlı ve vaz'ı döşeme taş.					14780 x fi 30 =44340 0	vaz'ı döşeme taş
15	3a	Fahriye Câmi-i Şerifin		20	22		440 x fi	sıva

9		derûnunda ketenli ve kireçli beyaz sıva.					20=880 0	
16 0	3a	Bu mahalde tekne kubbe tecdîdi kargir.		10	10		100 x fi 40=400 0	kargir kubbe tecdîdi
16 1	3a	Bu mahallin sakfında rıhtım taş döşemeli ve kireçli ve küllü ve kalemkârî sıva tecdîdi. .		22	12		262 x fi 30=786 0	sıva tecdîdi
16 2	3a	Bu mahalde kanatlık tahtasından dolab tecdîdi .		2 Kadden	1,5		360	dolab tecdîdi
16 3	3a	Bu mahalde kargir dıvar bozine kireçli ve horasanlı derz.		40	4		160 x fi 30=480 0	derz
16 4	3a	Bab-ı Sitti Meryem sakfında kireçli ve küllü ve cilalı kalemkârî sıva tecdîdi.		16	12		192 x fi 30=576 0	sıva tecdîdi
16 5	3a	Kudus-i Şerifde vâki' bab-ı hazreti Halilü'r-rahman sakfında kireçli ve küllü ve cilalı kalemkârî sıva tecdîdi.		16	16		256 x fi 30=768 0	sıva tecdîdi
Cem'an Yekün 65493,80								
Cem'an 54411,5								
“Seyyidinâ Halilü'r-rahman Aleyhisselam Efendimizin Makam-ı şeriflerinin Keşif Defter-i müfredatıdır.”								
1	3a	Hazreti Halilü'r-rahman Efendimizin Makam-ı şerifleri ittisalinde vâki' Cami-i şerif derûnunda mihrab-ı şerifin yemin ve yesarında sure-i İbrahim Ayet-i kerimelerde tecdîd boya.		130	18		97 x fi 120 =11640	tecdîd boya
2	3a	Mahal-i mübârekenin yemin ve yesarında kavs ve kubbelerinde ketenli ve kireçli beyaz sıva tecdîdi.		30	22		660 x fi 20 =13200	sıva tecdîdi
3	3a	Mezkûr kemer ve kubbelerin kafes tahtası tahtında bezir.		60	12		720 x fi 4 =2840	bezir
4	3a	Cami-i şerifin derûnunda Seyyidinâ İshak Nebiyyü aleyhisselam efendimizin ve zevcesi Sitti Rebka validemizin merkad-ı şeriflerinde badana.		50	5		250 x fi 4 =1000	badana
5	3a	Cami-i şerifinin asat kubbesinde badana.		30	18		540 x fi 4 =2160	badana
6	3a	Merkad-ı şeriflerin pencere kanatlarında elvan boya tecdîdi.	4	1,5	1		6x fi 60=360	boya tecdîdi
7	3a	Merkad-ı şerifin kapularına elvan boya tecdîdi	2	2	1		4 x fi 60=240	boya tecdîdi
8	3a	Mahfel-i şerifin mermer kafes tahtalarında oyma rumi nakış üzerlerine elvan boya tecdîdi.					22 buçuk x fi 60=135 0	boya tecdîdi
9	3a	Cami-i şerifin pencerelerine cam dıvar tecdîdi.	3	2	3		18 x fi 480 =8640	cam dıvar tecdîdi

10	3a	Gar-ı şerifin ittisalinde hazine koğuşundan ve Rumili öğürgesinden kuşaklı ve elvan boyalı neccar kârî bölme zar tecdîdi.		20	2,5		50x fi 120 =6000	neccarkârî bölme zar tecdîdi
11	3a	Gar-ı şerif kubbesi ve hatib hücre si kubbelerinde ayet-i kerimelerde boya tecdîdi.					20 x fi 60=120 0	boya tecdîdi
12	3a	Seyyidinâ Halilü'r-rahman Aleyhisselam Efendimizin ve zevcesi Hazreti Sitti Sâre validemizin payeleri üzerlerinde ayet-i kerimelere boya tecdîdi.		29	18		20 buçuk x fi 120 =2460	boya tecdîdi
13	3a	Bu mahal-i mübâreke de kubbeye Seyyidinâ Halilü'r-rahman Efendimizin ve Sitti Sâre validemizin beynlerindeki kubbeye sıva tecdîdi.					54 x fi 30 =1620	sıva tecdîdi
14	3a	Makam-ı mübârekenin bab-ı şeriflerine ezma altunlu ve elvan nakışlı boya tecdîdi.		2,5	1	18- 9	4x fi 600 =2400	boya tecdîdi
15	3a	Seyyidinâ Aleyhisselam Efendimizin harem havlısına nezareti olan pencereye kabuluk ceviz tahtasından geçme çarçubeli ve biri rubu' üzerine ayna cam çarçube tecdîdi.		3	3		9 x fi 360 =3240	ayna cam çarçube tecdîdi
16	3a	Mahal-i mübârekenin mevcut pencere kapanlarına ve tel örme kafeslerinde elvan boya tecdîdi.	4	3	3		34x fi 60=216 0	boya tecdîdi
17	3a	Cami-i şerifin kebir kapıları kitabelerine ve pervazlarına elvan boya tecdîdi.	2	4	2,5		20 x fi 60= 1200	boya tecdîdi
18	3a	Seyyidina Yusuf Nebiyyu Aleyhisselam efendimizin Cami-i şerifinde mevcut mihrabda keşan tecdîdi.					5 x fi 720= 3600	mihrabda keşan tecdîdi
19	3a	Seyyidina Aleyhisselam efendimizin merkad-ı şeriflerinde sıva tecdîdi.					36 x fi 30= 1080	sıva tecdîdi
20	3a	Mahal-i mübâreke de badana.					100 x fi 4= 400	badana
21	3a	Makamât-ı şerifde yaldızlı silmesi.						
22	3b	Seyyidinâ Yusuf Nebi Aleyhisselam efendimizin Cami-i şerifinde sıva tecdîdi.		56	3		168 x fi 30= 5040	sıva tecdîdi
23	3b	Mahal-i şerifde boya.					220 x fi 4= 880	boya
24	3b	Mahal-i mübârekelerin kapılarına elvan boya tecdîdi.	2	3	2		12 x fi 60= 720	boya tecdîdi
25	3b	Mahal-i mübâreke de ceviz tahtasından çarçubeli ve yedi rubu' üzerine ayna cam tecdîdi.		2	1		3 buçuk x fi 310 =1260	ayna cam tecdîdi
26	3b	Cami-i şerifin kebir kapıları üzerlerinde ayet-i kerimelere tecdîd boya.		26	18		19 x fi 120= 2280	tecdîd boya

27	3b	Seyyidinâ Yusuf Nebi Aleyhisselam efendimizin Cami-i şerifin sakfında tahtı kireçli cedîd kurşun vaz'ı					60 +12-72 6 x 2160 =12960	cedid kurşun vaz'ı
28	3b	Cami-i şerifin ittisalinde son cemaat kubbelerinde ve kavislerinde sıva tecdîdi.		24	8		112 x fi 30= 3360	sıva tecdîdi
29	3b	Kezalik kubbeler ve kavislerde bi'l-cümle badana.					396 x fi 4= 1584	badana
30	3b	Harem-i şerif havlısında döşemelere dūr.					40 x fi 60= 2400	döşemelere dūr
31	3b	Seyyidinâ Yakub Nebi aleyhisselam Efendimizin Makam-ı âlilerinde pencere üzerine çam tahtasından tavanlı ve Rumeli öğürgesinden girişmeli ve ağa tahtasından kaplamalı ve cidid kurşunlu ve elvan boya tuğra saçak tecdîdi.		4	2		8 x fi 720= 5760	saçak tecdîdi
32	3b	Mahal-i mübârekece ceviz çerçubeli ve yedi rubu' üzerine tahta çam çerçube tecdîdi.		3	2		6 x fi 360=21 60	çam çerçube tecdîdi
33	3b	Mahal-i mübârekece sıva tecdîd.					105 x fi 30=315 0	sıva tecdîd
34	3b	Kezalik bu mahalde badana.					105 x fi 4 = 420	badana
35	3b	Seyyidinâ Yakub aleyhisselam Efendimizin zevcesi Sitti İlka Validemizin merkâd-ı şeriflerinde sıva tecdîdi.					105 x fi 30= 3150	sıva tecdîdi
36	3b	Bu mahal-i mübârekece badana.					105=42 0	badana
37	3b	Bu mahal-i mübârekenin kapılarına ve timur parmaklıklar boya tecdîdi.	3	3	1	18	10 buçuk x fi 60 = 630	boya tecdîdi
38	3b	Mahal-i mübârekenin kapusuna koğuşundan ve kilimli çiftesinden kuşaklı ve pervazlı ve neccarkari kapu.	1	2,5	1,5		3 buçuk = 720	neccarkari kapu
39	3b	Merhum çeteci Abdullah Paşanın imar eylediği kargir kubbelerin sakfında mermer döşemesinde derz.		14	5		70 x fi 60= 4200	mermer döşemesinde derz
40	3b	Bi'l-cümle kurşun başlarına bârân hıfzı için derz.					100 x fi 60= 600	bârân hıfzı için derz
41	3b	Mahal-i mübâreke minarelere badana.	2	15	16		480 x fi 30 = 14400	badana
42	3b	Mahal-i mübârekenin sakfi üzerinde Karakolhanede taşı mevcut duvarı tecdîdi.		3	1,5		4 buçuk x fi 240= 1080	duvarı tecdîdi
43	3b	Atik Cami-i şerifin ve Harem Havlısı beyninde olan kubbelerde badana.		46	8		368 x fi 15= 5520	kubbelerde badana

44	3b	Mezkûr kubbeler üzerinde küllü ve kireçli ve kalemkâri sıva tecdîdi.		46	6		299 x fi 30= 8970	sıva tecdîdi
45	3b	Atik Cami-i şerifin derûnunda etraf dıvarlarında 2 kat sıva tecdîdi.		68	14		952 x fi 30 = 28560	sıva tecdîdi
46	3b	Yine Cami-i şerifin tekne kubbelerinde iki kat sıva tecdîdi.		46	22		1012 x fi 30 = 30360	sıva tecdîdi
47	3b	Bu mahal-i mübâreke zemininde taşı mevcut kireçli döşeme tamiri.		46	22		1012 x fi 60= 60720	döşeme tamiri
48	3b	Bu mahalde Kesros koğuştan Rumeli öğürgesinden kuşaklı ve pervazlı kapu.	1	2	3		6=720	kuşaklı ve pervazlı kapu
49	3b	Kapu-i mezbûre kufi ve miftah tecdîdi.					Adet 1. 480	kufi ve miftah tecdîdi
50	3b	Bu mahal-i şerifin sakfında küllü ve kireçli ve kalemkâri sıva tecdîdi.		46	22		1012 x fi 30= 30360	sıva tecdîdi
51	3b	Seyyidinâ Süleyman Nebi aleyhisselam bina eylediği sum kargir divarda sıva tecdîdi.		40	20		800 x fi 20= 16000	sıva tecdîdi
52	3b	Bu mahalde sakıf üzerinden cereyan eden bârân suyu hıfzı için bir adet bölükte horasanlı ve kireçli ve cilalı ve rağınlı sıva tecdîdi.		5	5		25 x fi 60= 1500	sıva tecdîdi
53	3b	Makamât-ı şeriflerde imâret kubbesi dıvarında ve kubbede iki kat sıva tecdîdi.		12	19		228 x fi 30= 6840	sıva tecdîdi
54	3b	İmâret-i mezkûrun sakfında kireçli ve küllü ve kalemkâri sıva tecdîdi.		10	10		100 x fi 30= 3000	sıva tecdîdi
55	3b	Cami-i Atikte kavs beynlerinde kilimli hissesinden necmiye parmaklık tecdîdi.		25	2		50 x fi 60= 3000	parmaklık tecdîdi
56	3b	Seyyidinâ Süleyman aleyhisselam efendimizin kapusu ...sıva tecdîdi.		4	4		16 x fi 20= 3200	sıva tecdîdi
57	3b	Harem-i şerifin kapusu üzerinde kubbede sıva tecdîdi.		13	5,5		58 x fi 20= 1160	sıva tecdîdi
58	3b	Bu mahalde divarda derz.					80 x fi 30= 2400	divarda derz
59	3b	Tariku'l-mâ-i mahallinde hazine koğuşunda kilimli çiftesinden kuşaklı.	2	2,5	1,5		3 buçuk = 720	kilimli çiftesinden kuşaklı
60	3b	Harem-i şerifin ittisalinde cephaneye muttasıl taşı mevcut divar tecdîdi.		11,5	8		92 x fi 120= 11040	divar tecdîdi
61	3b	Bu mahalde bir bab odanın taşı mevcut divar tecdîdi.		11,5	5,5		63 buçuk x fi 120 = 7620	divar tecdîdi

Cem'an Yekün 359254
2993,5 kuruş 34 Para.

“Seyyidinâ Üzeyr Nebi Aleyhisselam Efendimizin Makam-ı Âlilerinin Keşif Defter-i müfredâtıdır.”								
1	4a	Seyyidinâ Üzeyr Nebi Aleyhisselam Efendimizin merkâd-ı şerifleri cevanib-i erbaasında Kapuluk ceviz tahtasından necmiye doğramacı kâri ve savaf nakışlı cedid trabzan.		17	1,5 Kadden		25 buçuk x fi 1200= 30720	cedid trabzan
2	4a	Merkad-ı şerifin üzerine ketros koğuşundan cedid sanduka.		3,5	1		6 x fi 120= 720	cedid sanduka
3	4a	Bu mahal-i mübâreke Keşanlı ve mermer açma enbeli ve pervazlı mihrab tecdîdi.		3	3	14	11 buçuk x fi 720= 8280	mihrab tecdîdi
4	4a	Bu makamda sıva tecdîdi.		67	15 Kadden		1005 x fi 20= 20100	sıva tecdîdi
5	4a	Bu mahal-i mübâreke ceviz çercubeli pirinçden tel örme kafesli ve odacamlı pencere.	3				3 x 240 =720	camlı pencere
6	4a	Mahal-i mübâreke sarı tekneli ve kareli ve ketros koğuşundan ve rezm ile öğürgesinden kuşaklı müceddeden kapu.		2	1	18	4 =01800	müceddeden kapu
7	4a	Kapu-i mezbûre çilingir kâri kufi ve miftah.					1. 600 kuruş	kufi ve miftah
8	4a	Bu mahalde pirinç telden örmeli ve gürgenden necmiye çercübeli tel kafes tecdîdi.		3	2		7 buçuk x fi 120= 900	tel kafes tecdîdi
9	4a	Makam-ı şerifin kavısı ve sıvası tecdîdi.					7 buçuk x fi 360= 2700	sıvası tecdîdi
10	4a	Mahal-i mübârekenin kapusu üzerine mermer behlülü oymalı altunlu tahrir tarih-i sultan Bayezid.					1 buçuk = 1200	kapusu üzerine mermer behlülü oymalı altunlu tahrir
11	4a	Harem havlısı cevanib-i erbaasında divarlara çivileme tecdîdi.		71	12 Kadden		852 x fi 20= 17040	??
12	4a	Harem havlısına küfe taştan döşeme tecdîdi.		20	18		360 x fi 180= 64800	döşeme tecdîdi
13	4a	Harem havlısı vasatında horasanlı ve kireçli ve rağınlı ve cilalı bi'r-i ma.	1	21	7		147 x fi 60= 8820	cilalı bi'r-i ma
14	4a	Bu mahalde bir bab oda derûnunda tecdid sıva.					100 x fi 20= 2000	tecdid sıva
15	4a	Mahal-i merkurda hazine koğuşuna labineli ve pervazlı ve kuşaklı kapu.	5	2,5	1	6	15 buçuk x fi 120 =1860	pervazlı ve kuşaklı kapu
16	4a	Mahal-i mübârekenin sokak kapusu ittisalinde havlım odasında tecdid sıva.					100 x fi 20=2000	tecdid sıva
17	4a	Mezkûr havlım odası üzerine		7	6	15	255 x fi	müceddeden

		müceddeden bir bab oda.					480= 122400	bir bab oda
18	4a	Bu mahalde on beş kademeli nerdüban tecdüdi.	15		2		6 =1800	nerdüban tecdüdi
19	4a	Cedüd odanın işlerinde kufeli taşından döşeme tecdüdi.		6	2,5		16 buçuk x fi 180 =2970	döşeme tecdüdi
20	4a	Bu mahalde zokak kapusu derününde çivileme derz.		15	5 Kadden		77 buçuk x fi 30=232 5	çivileme derz
21	4a	Bu mahalde zokak kapusu derününde etrafı dıvar çivileme derz.					400 x fi 30 =12000	çivileme derz
22	4a	Merkad ve makam-ı şerifin üzerinde tecdüd dıvar.		13	8	18	113 buçuk x fi 240 =27280	tecdüd dıvar
23	4a	Seyyidinâ aleyhisselam efendimizin makam-ı şerifleri sakfında kufeli taşından derzi döşeme tecdüd.		19	11	18	223 x fi 180 =40185	derzi döşeme tecdüd
24	4a	Bu mahalde sakf üzerinde dört üzerine kavisli ve kubbeli ve timur kirişli alamet-i kubbe tecdüdi.		3	3		45 x fi 360= 16200	kubbe tecdüdi
25	4a	Cedüd odanın üzerine küllü ve kireçli ve kalemkârı sıva tecdüdi.		9	7		63 x fi 30= 1890	sıva tecdüdi
26	4a	Oda-i merkumun ittisalinde müsafır odasının sakfında kumlu ve kireçli sıvacı kârî kalem tecdüdi.		6	6		36 x fi 30= 1080	kârî kalem tecdüdi
27	4a	Alamet kubbesi mukabilinde yine müsafır odası dıvarı hedm ve taşı mahlut dıvar tecdüdi.		12	5 Kadden		60 x fi 120= 7200	
Cem'an Yekün 399590 Kuruş 3326 buçuk kuruş 50 para								
“Merküm Haseki Sultan İmaretinin Keşif Defter-i Müfredâtıdır.”								
1	4b	İmaret-i mezkürenin furununda ... olunan iki tarafı kargir dıvar.		36	1,5		621 x fi 120= 74520	kargir dıvar
2	4b	Bu mahalde oda ve kilerin kargir dıvarı tecdüdi.		15	1,5		258 buçukx fi 120= 31020	dıvarı tecdüdi
3	4b	Oda-i mezkürün nim kubbe tecdüdi.		5,5	1,5		54 x fi 360= 19440	kubbe tecdüdi
4	4b	Furun-ı mezkürün kavsi tecdüdi.		12,5	1,5		183 buçuk x fi 300= 55050	kavsi tecdüdi
5	4b	Bu mahalde taşı mevcut döşeme sed dıvarı tecdüdi.		8,5	2		17 x fi 120= 2040	dıvarı tecdüdi
6	4b	Furun derününde sed dıvarı tecdüdi.		10	1		10 x fi 120= 1200	dıvarı tecdüdi

							1200	
7	4b	Furunu derûnunda derz ve tahti tozlu tamir-i fûrun.					4 x fi 240= 960	tamir-i fûrun
8	4b	Furun mahallinde dıvarlarında sıva tecdîdi.					20 x fi 30= 600	sıva tecdîdi
							15 x fi 30= 450	derz
9	4b	Kilerde kargir dıvar tecdîdi. Furun derûnunda sed dıvarı tecdîdi.		7,5	1,5		67 buçuk x fi 120= 8100	dıvarı tecdîdi
10	4b	Bu mahalde tekne kubbe tecdîdi. Furun derûnunda sed dıvarı tecdîdi.		7,5	1,5		90 x fi 300= 27000	dıvarı tecdîdi
11	4b	Mahal-i mezkûrde Karaağaç tahtasından ve kilimli çiftesinden kuşaklı ve pervazlı ve şilteli kapu.	3	2 Kadden	1,5		12 x fi 600= 1800	pervazlı ve şilteli kapu
12	4b	Bu mahalde koğuş tahtasından pencerelere ve kanatlar tecdîdi.	12	1,5 Kadden	1		18 x fi 120= 2160	pencerelere ve kanatlar tecdîdi
13	4b	Hinta Anbarında müceddeden tekne kubbe.	3	23	1,5		621 x fi 300= 186300	müceddeden tekne kubbe
14	4b	Anbar-ı mezkûrun derûnunda kargir ayak tecdîdi.	15	59	2 kadden		118 x fi 120= 14160	kargir ayak tecdîdi
15	4b	Bu mahalde bölme dıvar tecdîdi.		11	1		49 buçuk x fi 130= 5940	dıvar tecdîdi
16	4b	Bu mahalde taş rıhtımlı ve fevki küllü ve kireçli sıvacı kârî kalem tecdîdi.		18	16		288 x fi 60= 17280	kârî kalem tecdîdi
17	4b	Mizan Mahallinde kufeki taş döşeme tecdîdi.		8	4		32 x fi 180= 5760	taş döşeme tecdîdi
18	4b	Bu mahalde Karaağaç tahtasından ve kilimli çiftesinden kuşaklı ve pervazlı ve şilteli kapu.	3	2,5 Kadden	1,5		10 buçuk x fi 120= 1260	pervazlı ve şilteli kapu
19	4b	Anbar-ı mezkûrun sakfında taş rıhtımlı ve küllü ve kireçli sıvacı kârî kalem tecdîdi.		23	18		414 x fi 60= 24840	kârî kalem tecdîdi
20	4b	Anbar-ı merkumun tahtından sakfına varınca on beş kademeli ve etrafi dıvarlarında derz.					60 x fi 30= 1800	derz
21	4b	Bu mahalde sed üzerine kireçli ve küllü sıvacı kârî kalem tecdîdi.					28 x fi 30= 840	kârî kalem tecdîdi
22	4b	Matbah derûnunda iki ayakta kireçli ve horasanlı ta'miri.					32 buçuk x fi 20= 650	ta'mir
23	4b	Bu mahalde kazkanlara koğuş tahtasından kapak tecdîdi.	3				12 x fi 120= 1440	kapak tecdîdi
24	4b	Matbah-ı mezbûrun sakfında küllü ve kireçli sıvacı kârî kalem tecdîdi.		18	13		234 x fi 30= 7020	kârî kalem tecdîdi
25	4b	Bu mahalde ocaklar etraflarında küllü ve kireçli kalemkârî sıva		18	3		54 x fi 30= 1620	kalemkârî sıva tecdîdi

		tecdîdi						
26	4b	Değerirmen sakfında keزالık küllü ve kireçli sıvacı kârî kalem tecdîdi.		16	14		224 x fi 30= 6720	kârî kalem tecdîdi
27	4b	Bu mahalde küllü ve kireçli sıvacı kârî kalem tecdîdi.		16	12		192 x fi 30= 5760	kârî kalem tecdîdi
28	4b	İmarat-i mezbûrun derûnunda merhum Sadeddin Rızası Türbesi derûnunda sıva tecdîdi.		8	8		64 x fi 20= 1280	sıva tecdîdi
29	4b	Bu mahalde koğuş tahtasından kapu tecdîdi.	1	3 Kadden	2		6 = 720	kapu tecdîdi
30	4b	Merhum Sadeddin Rızası üzerinde horasanlı ve kireçli ve cilalı derz.		16 Dûren	3 kadden		48 x fi 30= 1440	derz
31	4b	Buğday Anbarı mukabilinde çivileme derz dıvar.		27	12 kadden		324 x fi 30= 9720	derz dıvar
32	4b	Bu mahallin zokak kapusu derûnunda tekne kubbede kireçli sıva tecdîdi.		6	5 Dûren		30 x fi 30= 900	sıva tecdîdi
33	4b	Mahal-i mezbûrun zokak kapusu ta'miri. Terbi'an 4 x fi 120= 480					4 x fi 120= 480	zokak kapusu ta'miri
Cem'an Yekün 520270 4335 buçuk kuruş 10 para								
“Seyyidinâ Davud Nebi Aleyhisselam Efendimizin Makam-ı Alilerinin Keşif Defter-i müfredâtudur.”								
1	4 b	Seyyidinâ Davud Nebi Aleyhisselam Efendimizin makam-ı şeriflerinde badana.		20	6 Dûren		120 x fi 4= 480	badana
2	4 b	Bu mahal-i mübâreke ketenli kireçli beyaz sıva tecdîdi		29	6 Dûren		174 x fi 30= 3480	sıva tecdîdi
3	4 b	Sakf üzerinde nerdüban bâlâsında hazine koğuşundan ve kilimli çiftesinden kuşaklı kapu.	1	2,5 kadden	2		5= 600	kuşaklı kapu
4	4 b	Mahal-i mübârekenin üzerinde küllü ve kireçli ve kalemkârî sıva tecdîdi.		32	16		512 x fi 30= 15360	sıva tecdîdi
5	4 b	Ziyaretci müsafir odası sakfında küllü ve kireçli ve kalemkârî sıva tecdîdi.		25	8		200 x fi 30= 1000	sıva tecdîdi
6	4 b	Minarede sıva derz ta'mir.					100 x 60 =6000	sıva derz ta'mir
7	4 b	Mahal-i mübâreke tekne kubbesinde cedîd kuşun vazlı elvah.					29. Beheri 30. Kıyye 870 x 6 = 5320	cedîd kuşun vazlı elvah
Cem'an Yekün 37140 309 buçuk								
“Seyyidinâ Musa Nebiyi Aleyhisselam Efendimizin Makam-ı şeriflerinin Keşif Defter-i müfredâtudur.”								
1	5a	Seyyidinâ Musa Nebiyi Aleyhisselam Efendimizin Makam-ı âlilerinde harem havlısı		36	5,5		98 x fi 60= 11880	tecdîdi sıva

		vasatında kible canibinde horasanlı ve kireçli ve rağneli sıva ve cilalı bi'r-ü'l-mâ tecdîdi sıva.						
2	5a	Bu mahal-i mübâreke horasanlı ve kireçli ve rağneli ve cilalı bi'r-ü'l-mâ derûnunda sıva tecdîdi.	1	24	5,5		264 x fi 60= 15840	sıva tecdîdi
3	5a	Tathir-i bi'ir ra'i.		12	12	3 kadden	432 x fi 30= 13020	Tathir-i bi'ir ra'i
4	5a	Harem-i şerif havlısında kufe taşından mevcut döşemelerini bazen mahallerinden kalkub ve mahalline horasanlı ve kireçli vaz'ı					150 x fi 120= 18000	döşeme vaz'ı
5	5a	Canib-i şimalde hadim odası kargir cenubesinde dıvarı hedm ve tecdîdi.		7	3	10 kadde n	210 x fi 60= 12600	dıvarı hedm ve tecdîdi
6	5a	Merkad-ı şerifin ve Cami-i şerifin sakfında horasanlı ve kireçli derz.					150 x fi 20= 3000	derz
7	5a	Bu mahalde fûrunun kubbesi fena bulmağla horasanlı ve kireçli derz ve ta'mir.		2,5	2,5		6 x fi 120 = 720	derz ve ta'mir
8	5a	Mahal-i mübârekenin cevanib-i erbaasında mevcut kargir dıvarlarında çivileme derz.					260 x fi 20= 5200	çivileme derz

Cem'an Yekün 80260
668 buçuk kuruş 40 para

“Seyyidinâ Yunus Nebiyi Aleyhisselam Efendimizin Makam-ı Şerifinin Keşif Defter-i müfredâtıdır.”

1	5a	“Seyyidinâ Yunus Nebiyi Aleyhisselam Efendimizin Makam-ı şerifleri mihrabında ve taşra kapu dıvarında sıva tecdîdi.”		11	4 kadden		44 x fi 20 = 880	sıva tecdîdi
2	5a	Mahal-i mübâreke sakfın üzerine küllü ve kireçli ve kalemkârî sıva tecdîdi.		34	16		576 x fi 30 = 17280	sıva tecdîdi
3	5a	Bu mahalde taşı mevcut dıvar tecdîdi.					35 x fi 60 = 2100	dıvar tecdîdi
4	5a	Bu mahal-i mübârekenin etraf dıvarlarında çivileme derz tecdîdi.					75 x fi 30 = 2250	derz tecdîdi

Cem'an 22510
187 buçuk kuruş 10 para

“Seyyidinâ İsa Nebiyi Aleyhisselam Efendimizin Makam-ı Şeriflerinin Keşif Defteridir.”

1	5a	Seyyidinâ İsa Nebiyi Aleyhisselam Efendimizin merkad-ı şeriflerinde sıva tecdîdi.		7	3,5	18- 14	434 x fi 20 = 8680	sıva tecdîdi
2	5a	Bu mahal-i mübâreke Tekne kubbesinde sıva tecdîdi.		16	10 düren		160 x fi 20 = 3200	sıva tecdîdi
3	5a	Seyyidinâ Aleyhisselam Efendimizin sandukasında sıva tecdîdi.		5	1,5		22 buçuk x fi 20 = 450	sıva tecdîdi
4	5a	Bu mahalde kubbelerde badana.					200	badana

							buçuk x fi 4 = 800	
5	5a	Harem havlısı tahtında küllü ve kireçli ve kalemkârî sıva tecdîdi.		12	8		96 x fi 30 = 2880	sıva tecdîdi
6	5a	Bu mahalde kufeli taşından döşeme derzli tecdîd döşeme.		8	8		64 x fi 30 = 1920	derzli tecdîd döşeme
7	5a	Bu mahalde sed dıvar tecdîdi.					8 x fi 120 = 960	sed dıvar tecdîdi
8	5a	Merkad-ı şerifin ve harem havlısı üzerinde küllü ve kireçli ve sıvacı kârî kalem tecdîd ve sıva.		19,5	18,5		359 x fi 30 = 10770	kalem tecdîd ve sıva
Cem'an Yekün 28710 kuruş 239 kuruş 30 para								
“Seyyidinâ Eşmovil Nebiyi Aleyhisselam Efendimizin Makam-ı Mübârekesinin Keşif Defteridir.”								
1	5a	Seyyidinâ Eşmovil Aleyhisselam Efendimizin merkad-ı şerifleri mahallinde ketenli ve kireçli beyaz sıva tecdîdi.		70	10		700 x fi 20 = 14000	sıva tecdîdi
2	5a	Mahalli mübârekenin sakfında kumlu ve kireçli ve kalemkârî sıva tecdîdi.		16	10		160 x fi 30 = 4800	sıva tecdîdi
3	5a	Bu Mahalde cami-i şerifin sakfında kumlu ve kireçli ve kalemkârî sıva tecdîdi.		37	18		666 x fi 20 = 13320	sıva tecdîdi
4	5a	Bu Mahalde birûnunda taşra dıvara derz.					40 x fi 20 = 800	taşra dıvara derz
Cem'an Yekün 32920 Cem'an 274 kuruş 40 para								
“Gamame ittisalinde Hazreti Ömer r.a. anhu hazretlerinin Cami-i şerifin Keşif Defteridir.”								
1	5b	Cami-i şerifin minaresi şerefesinde ve külâh ve kademelerinde sıva ve derz.					240 x fi 30 = 7200	sıva ve derz
2	5b	Cami-i şerifin derûnunda ketenli ve kireçli beyaz sıva tecdîdi.		25	5 kadden		125 x fi 20 = 2500	sıva tecdîdi
3	5b	Bu mahal-i mübârekede Ketros koğuşundan ve Rumili öğürgesinden kuşaklı vekufilli sıva kapu tecdîdi.	2	2,5 kadden	1,5		7 = 1200	sıva kapu tecdîdi
Cem'an Yekün 10900 Cem'an 90 buçuk kuruş 40 para								
<i>Kayıd Şod: Der-sicilli mahfuz der-Mahkeme-i Kudüs-i Şerif. Fi 12 Rebiu's-sani sene 195. Harrire Heze'd-defter el-Keşf Nâfiz Efendizâde Abdulhamid el-Kâdî bi'l-Kudüs-i Şerif bi- ma 'rifeti'l-fakîr ileyhi 'azze şânuhû. Mir-i mumailayhin me'muriyeti ve keyfiyet nizamı ve verilen akçenin mikdarı Baş muhasebeden</i>								

verildi.

Berâ-yı masârîf-ı binâ ve inşâ emâkîn-i mübâreke-i Sahratullahü'l-Müşerreffe ve Mescid-i Aksâ ve Makamât-ı Mübâreke-i sâire-i kerde.

Mehmed Hakkı Bey 'an Hacegân-ı Livâ-i Hümayûn binâ-i ta'mîr ve tekâmül şude fermûde.

El-vâki' der-sene 1194.

.... Keşfi emâkîn-i mübâreke 64462 buçuk kuruş

'An-cânib-i Evkâf-ı Haseki Sultan ve Kayıt Bey der-Nezâret-i Ağa-i Babü's-sa'âdeti's-şerîfe ber-vech-i sebt 8203 buçuk kuruş.

'An-cânib-i tevliyet-i vakf-ı Şeyh Abdullah el-Berâri ve Halife-i âli der-Nezaret-i Darü's-sa'âdeti's-şerîfe der-sinîn-i güzeşte 'an-cânib-i Vâli-i Şam 56257 kuruş

Berâ-yı masârîf-ı icâre-i mezkûre.

11997 kuruş Bahâ-i ecnâs-ı kereste der-Asitane-i mezkûr dâde. Fî 16 Safer sene 194.

08000 kuruş Def'a bahâ-i ecnâs-ı kereste-i mezkûr dâde. Fî 28 Rebi'u'l-evvel sene minhu.

2394,5 kuruş Bahâ-i kırba ve mühimmât-ı sâire ... ser-mi'marân-ı hâssa kerde dâde. Fî 21 Ramazan sene 1194.

20000 'An-Cânib-i Vali-i Şam

14170 'An-Cânib-i İlyas zade Halil Ağa def'a tevliyet.

+10000 Havâli-i Şam 'an-vakf-ı Selim Bey

44170

Kudüs-i Şerîfde vâki'Mescid-i Aksâ ve Sahratullahü'l-mübâreke ile Hazreti Üzeyr en-Nebî merkadları ve emâkîn-i mübâreke-i sâirenin mahallinden vurûd eden keşif defteri mücibince binâ ve ta'mîr etmeği için Hacegân-ı Divân-ı Hümayundan Mehmed Hakkı Bey Efendi Binâ Emîni nasb ve ta'yîn kılınub mumâ ileyhî me'muriyetini hâvi emr-i şerîf verilmek ebniye-i mezkûrenin asl keşfi ve ale'l-hesâb verilen meblağın mikdarı bu vecihle mukayyed fermân-ı devletlu inâyetlu Sultan Hazretlerinin. Fî 5 Receb sene 1195.

Cem'an Yekün 8020934.

Cem'an 66841 kuruş 14 para.

Sâdir olan emr-i şerîfleri mücibince işbu defter-i keşifde muharrer mahalli mübârekenin fiyatları vaz' olundukdan yalnız altmışaltı bin sekiz yüz kırk bir kuruşa bâliğ olduğu ma'lûm-ı inayetleri buyruldukda herhalde emr u fermân devletlû merhametlû efendim Sultânım hazretlerindedir.

Bende-i Mehmed Tahîr Mi'marân-ı Hâssa.

Baş Muhasebeden mu'dat üzere icmâl olundu.